



# SOLIDARITEIT IN KAART

Jaaratlas 2014

Mondiaal **FNV**

De naam FNV Mondiaal is in deze jaaratlas al omgezet in Mondiaal FNV. Deze benaming is sinds 01-01-2015 van kracht als gevolg van de creatie van een nieuwe FNV-organisatie.

Foto cover en hieronder: FNV-voorzitter Ton Heerts bezoekt een kledingfabriek in Dhaka, Bangladesh, juni 2014

## INHOUDSOPGAVE

### PROGRAMMALANDEN

Wereldkaart Programmalanden	2
Lobby in India	4
Peruanen gaan polderen	5

### SOLIDARITEITSPROJECTEN

Wereldkaart solidariteitsprojecten FNV-bonden	6
Israël en de Palestijnse Bezette Gebieden	8
De vuilnisrapers van Dhaka	9
Vakbondswerk in Marokko	10
WK voetbal 2022	11

### VAKBONDSRECHTEN

Wereldkaart Vakbondsrechten	12
TUMEC breekt het vakbondslandschap in DRC open	14
Schrijven voor Osanloo	15

### ONZEKER WERK

Wereldkaart Onzeker Werk	16
Precarious Work Conference	18
Taxichauffeurs in Colombia krijgen	19
Eén stem voor straatverkopers in Kenia	19
Pottenkijkers in Bangladesh	20

### MAATSCHAPPELIJK VERANTWOORD ONDERNEMEN

Wereldkaart MVO	22
Eerlijke Bankwijzer wordt exportproduct	24
Internationaal Maatschappelijk Verantwoord Ondernemen	25
Het werk van Mondiaal FNV	26
Feiten & Cijfers	27



## VOORWOORD

# HET GOEDE NIEUWS OVER DE KETENBENADERING

Mijn vriendin kwam laatst thuis met een truitje dat ze voor zes euro had gekocht - afgeprijsd van twaalf euro, dat wel. We keken op het etiket en ja hoor: 'Made in Bangladesh'. Bangladesh is de laatste tijd veel in het nieuws vanwege de erbarmelijke omstandigheden voor arbeiders in de textielsector. In deze *Jaaratlas* besteden we er ruim aandacht aan. Het is duidelijk: als je een truitje koopt voor zes - of twaalf - euro dan weet je bijna zeker dat er ergens in de keten iets mis is. Dan zit zo'n kledingstuk gelijk een stuk minder lekker.

Binnen de SER hebben we in 2014 een advies opgesteld over sectorconvenanten; dat zijn afspraken over Internationaal Maatschappelijk Verantwoord Ondernemen (IMVO). Daarbij gaat het vooral over de verantwoordelijkheid van bedrijven, bijvoorbeeld in de textielsector. Van bedrijven wordt verwacht dat ze zich ervan vergewissen dat hun producten op een 'schone' manier zijn gemaakt. Niet alleen binnen hun eigen vestigingen, maar ook bij hun leveranciers en partijen dieper in de productieketen, zoals naaiateliers of thuiswerkers. Bij werkgevers bestaat er nog veel verzet tegen de ze ketenbenadering. Dat in eigen vestigingen geen kinderarbeid enzo voor mag komen, dat accepteren ze tegenwoordig allemaal, maar dat ze ook (mede)verantwoordelijk zijn voor de arbeidsomstandigheden bij hun toeleveranciers vinden ze minder vanzelfsprekend. Het SER-advies is goed nieuws wat dit betreft. Partijen in de SER streven ernaar dat in 2016 de eerste tien IMVO-convenanten worden gesloten.

Het goede nieuws is ook dat de Nederlandse overheid - meer precies minister Ploumen van Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking - zich dit dossier heeft aangetrokken. Ploumen realiseert zich dat Nederland een verantwoordelijkheid heeft om te zorgen dat goederen die hier verkocht worden op een fatsoenlijke manier zijn gemaakt. Er zijn een aantal risicosectoren vastgesteld: behalve de textielsector zijn dat onder andere de elektronica, landbouw/voedsel en kolen. Daar moeten de komende jaren stappen voorwaarts worden gezet.

De vakbeweging heeft (vanzelfsprekend!) een belangrijke rol in het bevorderen van IMVO. In Nederland werkt de FNV mee om de druk op bedrijven te vergroten en hen aan te sporen hun internationale verantwoordelijkheid nemen. Dat doen we binnen de SER, en in samenwerking met maatschappelijke organisaties. Maar ook de bonden in landen zoals Bangladesh zijn een essentiële schakel in de IMVO-keten. Deze bonden moeten aanklaarten waar er dingen misgaan, ze zijn onmisbaar in het bereiken van concrete verbeteringen, en ze hebben een rol in het controleren van afspraken. Probleem is vaak dat de lokale bonden te zwak en onervaren zijn om deze rol maximaal te kunnen vervullen. Vaak ook omdat ze hun werk moeten doen in een sfeer van repressie door overheid en werkgevers. Vakbondsvrijheid is in veel landen nog ver te zoeken. Samen met de internationale vakbeweging steunt Mondiaal FNV lokale bonden in het openen van een sociale dialoog met bedrijfsleven en overheid. Ook die steun is een kwestie van internationale verantwoordelijkheid.

**Leo Hartveld**

*Voorzitter Mondiaal FNV*

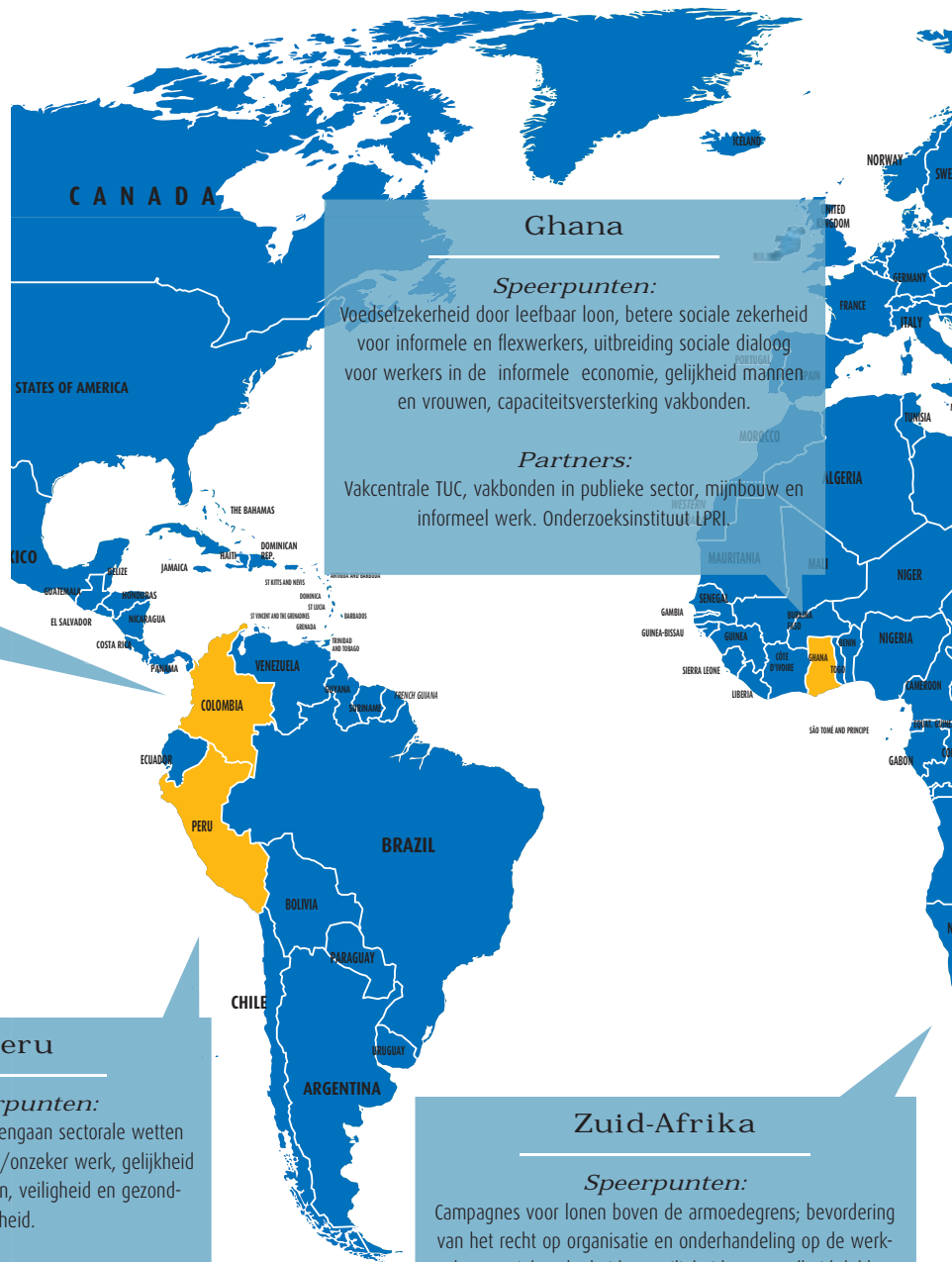


# PROGRAMMALANDEN MONDIAAL FNV

Mondiaal FNV heeft negen landen als ‘programmaland’ aangemerkt: Colombia, Peru, Zuid-Afrika, Ghana, Zimbabwe, India (afbouw), Bangladesh, China (afbouw), Indonesië en de regio Oost-Afrika (Kenia, Tanzania, Oeganda, Rwanda, Burundi). In de programmalanden werkt Mondiaal FNV gedurende lange tijd samen met projectpartners om gezamenlijk meer resultaten te halen.

Deze gezamenlijke resultaten dragen bij aan een eerlijker verdeling van inkomen en welvaart, decent work, gelijke rechten en de zekerheid om in eigen levensonderhoud te kunnen voorzien.

Op deze wereldkaart staan de speerpunten en partners beknopt per programmaland vermeld.



**Colombia**

*Speerpunten:*  
Monitoring en handhaving van vakbondsrechten en collectieve onderhandeling in vele sectoren, terugdringen flexarbeid en outsourcing.

*Partners:*  
Internationale vakbondsfederaties en de nationale bonden voor de publieke sector, metaal, bloementeelt, supermarkten, telecom en bouw, de vakcentrales CTC en CUT; arbeids-ngo voor vakbondsrechten.

**Peru**

*Speerpunten:*  
Sociale dialoog, tegengaan sectorale wetten die rechten beperken/onzeer werk, gelijkheid mannen en vrouwen, veiligheid en gezondheid.

*Partners:*  
Vakcentrale CGTP, vakbonden in kleding, landbouw, voeding, overheid, huishoudelijk werk, kleine zelfstandigen; onderzoeksinstituut Plades, samenwerkende bonden op gebied van gezondheid CIS.

**Zuid-Afrika**

*Speerpunten:*  
Campagnes voor lonen boven de armoedegrens; bevordering van het recht op organisatie en onderhandeling op de werkvloer; sociale zekerheid en veiligheid & gezondheid; lobby gemeentes en regionale overheden voor verbetering van de positie van straatverkopers.

*Partners:*  
Arbeids-ngo voor: training cao-onderhandelingen; media campagnes decent work; veiligheid & gezondheid; onzeker geworden werk; ondersteuning in de informele sector; vakbond voor vliegveldmedewerkers en de vakbond voor huishoudelijke hulpen.

**Ghana**

*Speerpunten:*  
Voedselzekerheid door leefbaar loon, betere sociale zekerheid voor informele en flexwerkers, uitbreiding sociale dialoog voor werkers in de informele economie, gelijkheid mannen en vrouwen, capaciteitsversterking vakbonden.

*Partners:*  
Vakcentrale TUC, vakbonden in publieke sector, mijnbouw en informeel werk. Onderzoeksinstituut LPRI.

### India

**Speerpunten:**

Recht op organisatie en collectieve onderhandeling, inkomensgarantie, sociale zekerheid, veiligheid en gezondheid, terugdringen slavernij en kinderarbeid, gelijkheid mannen en vrouwen, informele economie.

**Partners:**

Vakbonden voor werkenden in de informele economie: de armste werkende vrouwen; straatverkopers; vakbond voor landarbeiders en kleine boeren, internationale vakbondsfederaties voor metaal, transport en bouw en de aangesloten vakbonden voor scheepslopers, transportwerkers, steenbakkers en bouwvakkers, arbeids-ngo voor kledingarbeiders.

### China

**Speerpunten:**

Recht op organisatie en collectieve onderhandelingen en het tegengaan van discriminatie van migranten, mannen en vrouwen met hiv/aids en Hepatitis B-geïnfecteerden.

**partners:**

Arbeids-ngo's werkzaam met en voor arbeidsmigranten in sectoren als elektronica, kleding, mijnbouw, auto- en containerindustrie; media- en bewustwordingsactiviteiten over arbeidsmigratie en globalisering. Internationale vakbondskantoor Hong Kong Liaison Office (IHLO).

### Bangladesh

**Speerpunten:**

Voedselzekerheid door verbeterde wetgeving en bereidheid van bedrijven om een leefbaar loon te betalen; gelijkheid mannen en vrouwen; verbeterde wetgeving over en toepassing door werkgevers van decent work met leefbaar loon, sociale zekerheid en veilige arbeidsomstandigheden; capaciteitsversterking arbeids-ngo's en vakbonden.

**Partners:**

Arbeids-ngo's ten behoeve van voedselzekerheid en decent work voor landarbeiders, kledingarbeiders, vuilnisrapers; de internationale vakbondsfederaties voor metaal, kleding en bouw en de aangesloten vakbonden voor scheepslopers, kledingarbeiders en steenbakkers.

### Regio Oost-Afrika: Kenia, Tanzania, Uganda, Rwanda, Burundi

**Speerpunten:**

Leefbaar loon in transport-, bouw-, en bloemensector; opname van decent work en sociale zekerheidsclausules in cao's; vermindering van loonkloof tussen mannen en vrouwen in bloemensector.

**Partners:**

Internationale vakbondsfederaties en de aangesloten vakbonden in de transport en bouw; arbeids-ngo en haar partners in de bloemensector; de internationale federatie voor straatverkopers Streetnet en haar aangesloten organisaties van straatverkopers en markthandelaren.

### Indonesië

**Speerpunten:**

Sociale zekerheid, verhoging minimum loon, recht op organisatie en onderhandeling, terugdringen van outsourcing

**Partners:**

Vakcentrale KSPI; de internationale vakbondsfederatie voor metaal- chemie en elektronica-sector en de aangesloten vakbonden; vakbonden voor mediawerkers; publieke sector; ngo voor vakbondsrechten, dienstenbond.

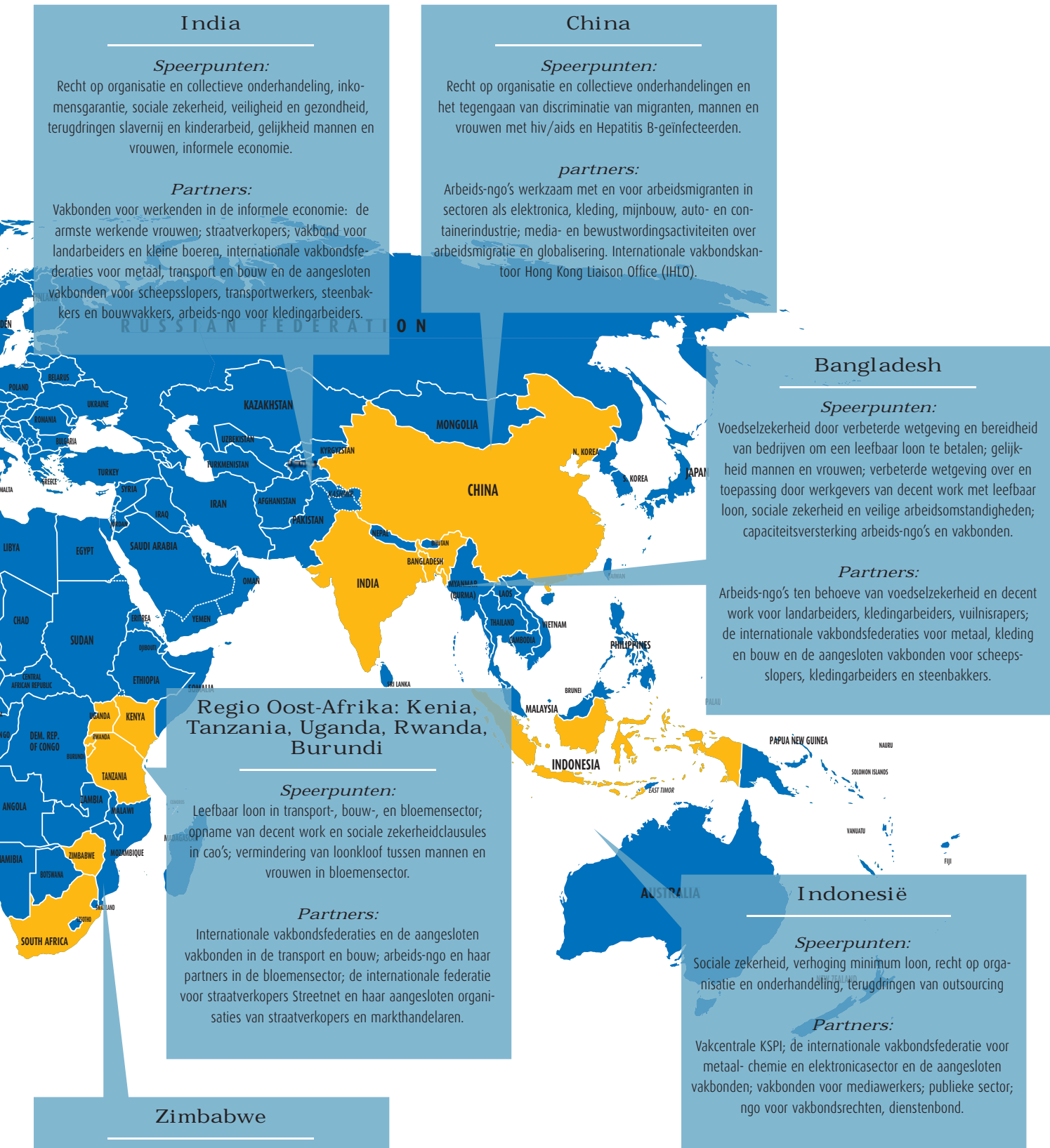
### Zimbabwe

**Speerpunten:**

Vakbondsrechten binnen breed maatschappelijk kader van mensenrechten, democratie en goed bestuur. Scholing en organisatie zijn de belangrijkste middelen.

**Partners:**

Vakcentrale ZCTU, vakbonden in de bouwsector en de beveiliging, onderzoeksinstituut LEDRIZ.





# LOBBY IN INDIA

## SOCIALE ZEKERHEID VOOR INFORMELE WERKERS

**2008 was, in elk geval op papier, een historisch jaar voor mensen in India die werken in de informele economie. Dat is 90% van de werkende bevolking in een land dat 1.2 miljard inwoners telt. De Indiase regering nam in dat jaar een wet aan die informele werkers toegang geeft tot sociale zekerheid. Tot dan toe kenden zij dit niet: een informele werker die ziek werd, een ongeluk kreeg, te oud was om te werken of zwanger raakte stond simpelweg met lege handen.**



*Landarbeidsters in India hebben met hulp van vakbond APVVU toegang tot een ziektekostenverzekering gekregen*

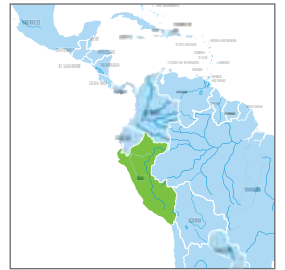
Zoals dat gaat in India werden de federale overheden belast met de uitvoering van de nieuwe wet en dat bleek op zijn zachts gezegd een fikse uitdaging: een programma optuigen voor honderden miljoenen mensen. 'Een sterke lobby is hard nodig om de staatsoverheden tot actie te verleiden,' zegt Wilma Roos. Mondiaal FNV steunt daarom de National Alliance on Social Security (NASS), een bijzonder platform van zes organisaties, alle zes partners van Mondiaal, die al jaren opkomen voor de rechten van informeel werkenden. In vijf staten hebben ze samen een ledental van ruim 2,5 miljoen mensen - en daarmee een behoorlijke lobbykracht.

### SUCCESSEN

De NASS lobbyt voor het recht op pensioen, zwangerschapsverlof en een ziektekostenverzekering voor alle informeel werkenden. En het platform maakt zich sterk voor het vereenvoudigen van de procedures, noodzakelijk voor de merendeel ongeletterde werkers. Mede door haar inspanningen zijn in de staat Karnataka al 2800 *Workers Facilitation Centres* opgezet: één loket waar mensen de weg gewezen wordt in de bureaucratie van alle sociale zekerheidsprogramma's. Er zijn meer resultaten. In Bihar hebben mensen geen verklaring meer nodig van een werkgever - voorheen een groot obstakel - om in aanmerking te komen voor het programma. Bovendien zijn huishoudelijk werkers daar toegevoegd aan de lijst van 88 informele beroepen; over de vuilnisrappers wordt nog onderhandeld. In de staat Hyderabad heeft de NASS via het hooggerechtshof afgedwongen dat een vertegenwoordiger van de informele werkers een zetel krijgt in het bestuur van de Welfare Board, de staatsinstelling belast met de uitvoering van het sociale zekerheidsprogramma.

### PROMINENTER THEMA

Dit soort successen behaald in de ene staat dienen als jurisprudentie in andere staten. 'Dat is precies de kracht van een platform dat organisaties uit verschillende federale staten samenbrengt,' zegt Roos. In december 2014 zijn belanghebbenden vanuit het hele subcontinent - vertegenwoordigers van informele werkers, politici, academici, etc. - naar New Delhi gekomen voor een tweedaagse conferentie georganiseerd door de NASS. De discussies focusten op hoe het sociale zekerheidsbeleid voor informele werkers, en de implementatie ervan, verbeterd kunnen worden. De minister van arbeid van de regering in New Delhi onderstreepte de urgentie hiervan. De NASS heeft inmiddels zelfs uit Bangladesh en Hong Kong verzoeken gekregen om haar ervaring te delen: sociale zekerheid voor informeel werkenden wordt een steeds prominenter thema op de politieke agenda in heel Zuid Azië.



# PERUANEN GAAN POLDEREN

## DE BELOFTE VAN DE SOCIALE DIALOOG

'Als ze daadwerkelijk samen het vliegtuig instappen dan is de eerste belangrijke hobbel genomen,' voorspelde Astrid Kaag, beleidsmedewerker bij Mondiaal FNV. Zij begeleidde in oktober 2014 het bezoek van 13 Peruaanse vertegenwoordigers van werknemers en werkgevers aan Nederland voor een stoomcursus 'sociale dialoog'. De sfeer tussen de van oudsher gezwoeren vijanden werd gedurende de week alleen maar beter. De voorzitter van de grootste Peruaanse vakcentrale CGTP, Carmela Sifuentes, maakte deel uit van de delegatie, evenals de voorzitter van grootste werkgeversorganisatie SNI. De laatste, Luis Salazar, concludeerde na afloop: 'Het gaat er niet meer over of we de dialoog willen, maar over hoe.'



Luis Salazar (links), voorzitter van de grootste werkgeversorganisatie in Peru, SNI en Carmela Sifuentes, voorzitter van de grootste Peruaanse vakbondsfederatie CGTP op bezoek bij de FNV.

In 2011 werd de linkse politicus Ollanta Humala mede met hulp van de vakbeweging gekozen tot president. De verwachtingen waren hooggespannen, maar verkiezingsbeloftes zijn niet ingelost. Ook werkgevers worden door de regering steeds vaker gepasseerd. Mede daardoor lijkt de tijd nu rijp voor toenadering tussen beide partijen.

### ECONOMISCHE GROEI

Peru maakt een periode van grote economische groei door. Slechts een relatief kleine groep profiteert hiervan. Salazar: 'Wij geloven dat er meer diversiteit nodig is, meer technologie in de productie, en meer toegevoegde waarde in de verwerking van grondstoffen om zo de werkgelegenheid te stimuleren. 70% van de Peruanen werkt buiten de formele economie, daar ligt een enorme uitdaging.' Sifuentes benadrukt dat het hoog tijd is dat de economische groei wordt herverdeeld over alle sectoren: 'Door middel van fatsoenlijke lonen, pensioenen, en aandacht voor veiligheid en gezondheid, moet de groei in ons land leiden tot sociale ontwikkeling van *alle* mensen.'

### GEMEENSCHAPPELIJK DOEL

'We hebben heel duidelijk gezien hoe de sociale dialoog tot voordelen kan leiden voor werknemers én werkgevers,' zegt Sifuentes, 'als we maar gemeenschappelijke doelen hebben. We moeten uitgaan van wat ons bindt en dat is de ontwikkeling van ons land.' Salazar vult aan: 'En we hebben geleerd dat het initiatief bij ons moet liggen. Ook zonder de overheid is er van alles mogelijk.'

### OPTIMISME

Terug in Peru zijn ze enthousiast en onmiddellijk aan de slag gegaan met het opzetten van een organisatie vergelijkbaar met de Nederlandse Stichting van de Arbeid. Dat neemt niet weg dat ze hun enthousiasme voor het Nederlandse poldermodel nog wel aan de achterban moeten verkopen. 'Vertrouwen komt te voet en gaat te paard, dat heb ik ze wel meegegeven,' zegt Kaag, 'zeker in een land waar de verhoudingen zo lang zo gespannen zijn geweest.' Salazar is optimistisch: 'Wij zijn de grootste werkgeversorganisatie en als wij samen met de CGTP de kar gaan trekken dan zullen op den duur andere werkgevers en werknemers zich ongetwijfeld bij ons aansluiten.'



# SOLIDARITEITSPROJECTEN

## FNV-BONDEN

De bij de FNV aangesloten vakbonden FNV Bondgenoten, ABVAKABO FNV, FNV Bouw en AOB hebben eigen solidariteitsfondsen die ze samen met Mondiaal FNV besteden in diverse landen. De projecten richten zich onder meer op directe uitwisseling van kennis en ervaring tussen leden en bestuurders hier en in het betreffende land, opbouw van vakbondsnetwerken, trainingen in het voeren van sociale dialoog of veilig en gezond werken op de werkvloer en de bestrijding van kinderarbeid. Op deze wereldkaart staan de solidariteitsprojecten van de vier FNV-bonden.



- FNV Bondgenoten**  
Vrouwen duurzaam betrekken bij het ontwikkelingsproces van de vakbond  
**Marokko**
- FNV Bondgenoten**  
Evaluatie en afronding Tanzania-activiteiten door WIS Handel & Dienst  
**Tanzania en Nederland**
- IndustriALL**  
Shipbreaking film  
India, Bangladesh, Pakistan
- IndustriALL**  
Vakbondsopbouw bij multinationals  
**Indonesië**
- TIE**  
Vakbondsorganisatie in praktijk en kaderopbouw  
**Rusland**
- TIE**  
Uitwisseling tussen kaderleden uit de cacaoverwerkende industrie in NL en  
**Ghana**
- AGFA en FNSA-UMT**  
Scholingsproject voor kaderleden van Landbouwwakbond FNSA-UMT, opbouw sociale dialoog, scholing over veilige arbeidsomstandigheden / **Marokko**

**fNV bondgenoten**  
» EFO «  
**ARBEIDERSVORMINGSSCHOOL**  
Verbeteren veiligheid en gezondheid op de werkvloer, Venezuela

**algemene onderwijsbond**  
» SNE «  
**ONDERWIJSBOND**  
Train the trainers: hoe voorkom je schooluitval, Marokko.

**fNV bondgenoten**  
» TIE «  
Uitwisseling tussen kaderleden uit de cacaoverwerkende industrie in Nederland en Ghana

**ZCTU**  
Steun aan de ZCTU en aan het sterker maken van vakbonden door training in organisering, scholing, onderhandelen; leiderschapstraining voor vrouwen; lobby en campagne voeren voor decent work en vakbondsrechten / **Zimbabwe**

**FOS**  
Betere arbeidsvoorwaarden in de bloemensector / **Ecuador**

**NUCIW**  
Capaciteitsversterking van de leden en ledenwerving / **Zambia**

**IndustriALL**  
Organisatie van arbeiders op de scheepsloopperven in Zuid-Azie  
**India, Bangladesh, Pakistan**

**TIE**  
Versterken van de onafhankelijke vakbonden, opbouwen vrouwen en jongeren netwerk / **Wit-Rusland**

**EFO, Arbeidersvormingsschool**  
Veiligheid en gezondheid op de werkvloer / **Venezuela**

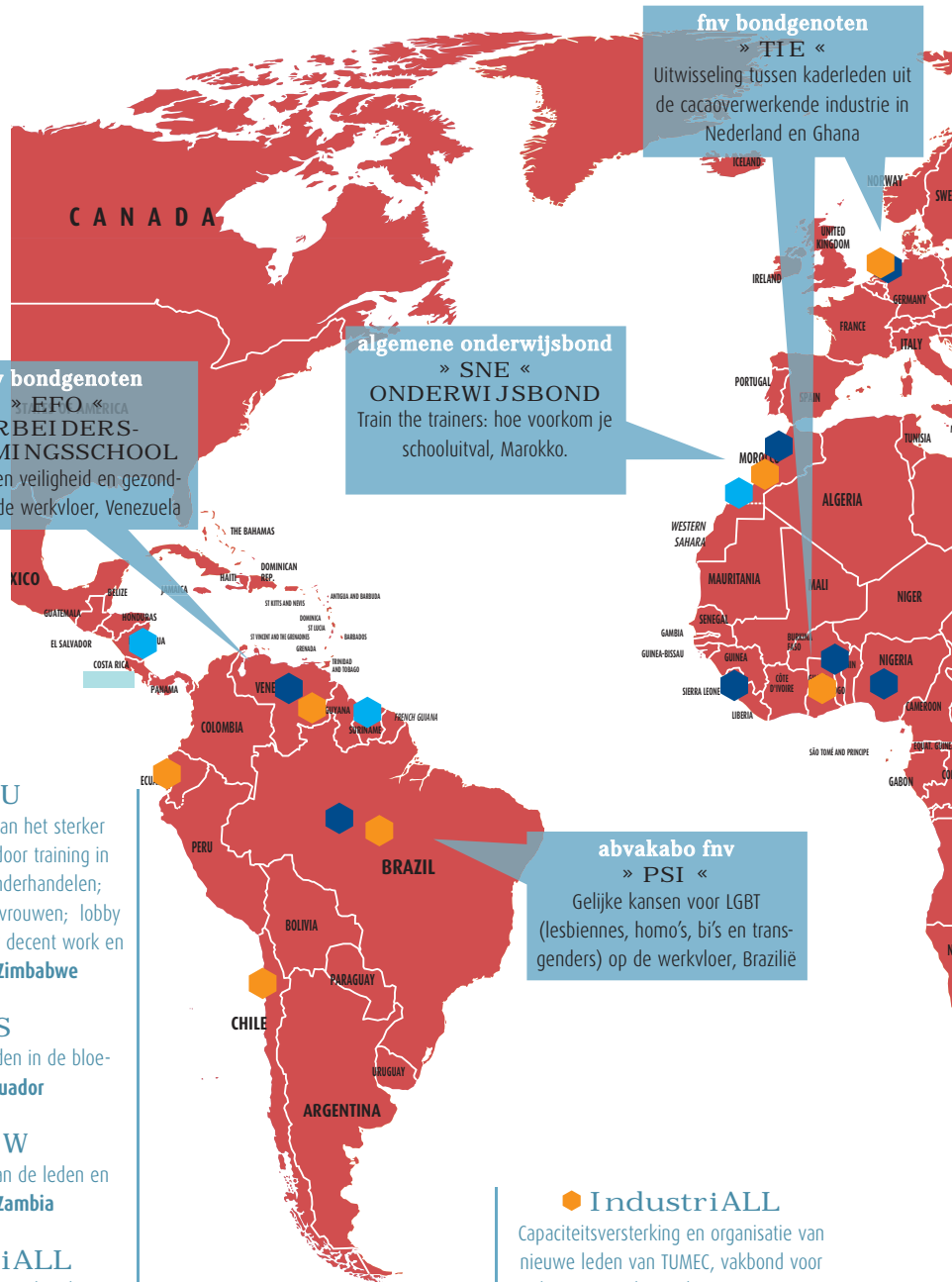
**Bangladesh Occupational Safety, Health and Environment Foundation**  
Organisatie van vuilnisrappers, verbetering van hun arbeidsomstandigheden en arbeidsrechten / **Bangladesh**

**IndustriALL**  
Bestrijding hiv/aids op de werkvloer  
**Tanzania, Zimbabwe**

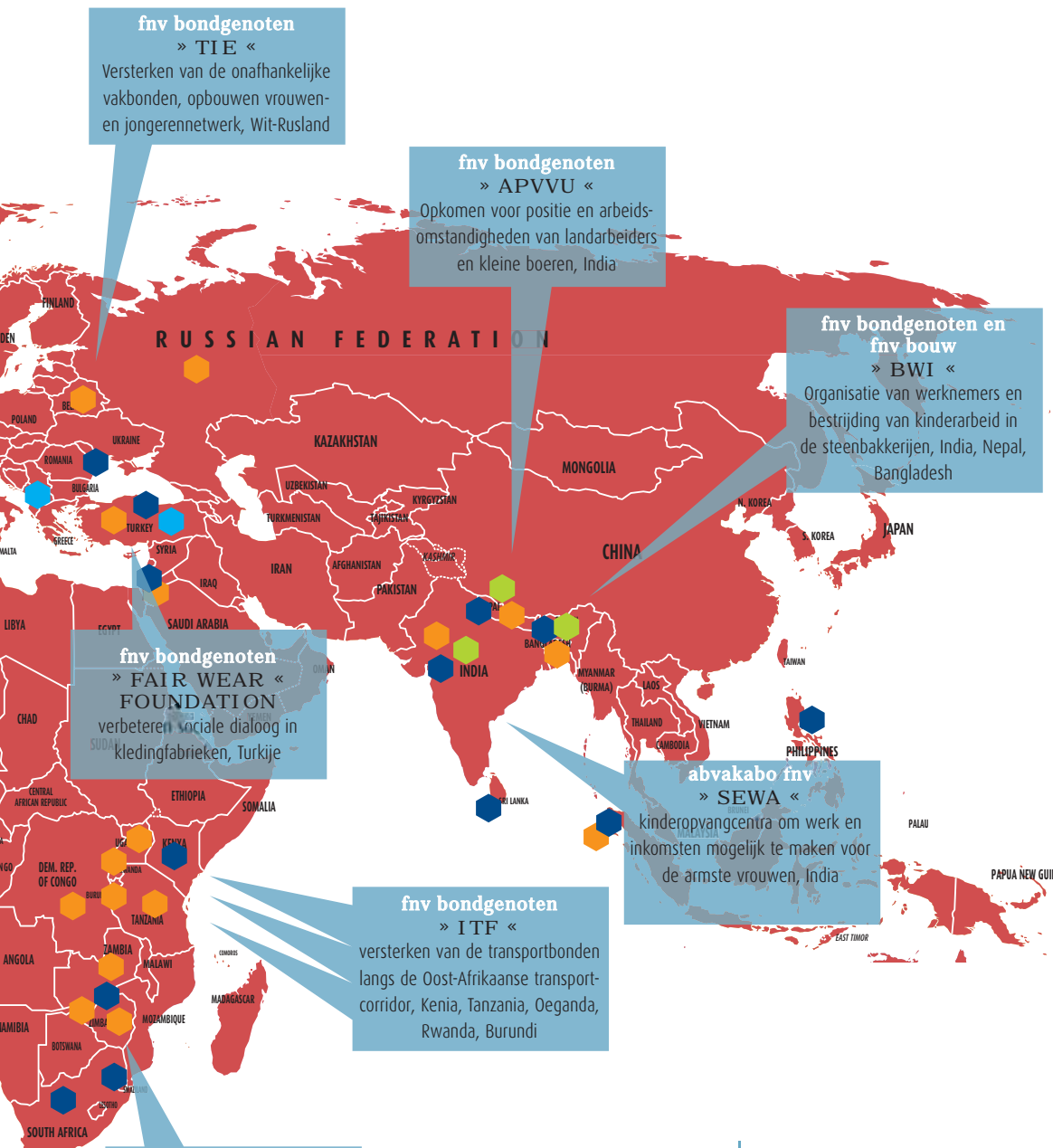
**abvakabo fNV**  
» PSI «  
Gelijke kansen voor LGBT (lesbiennes, homo's, bi's en transgender) op de werkvloer, Brazilië

**IndustriALL**  
Capaciteitsversterking en organisatie van nieuwe leden van TUMEC, vakbond voor werknemers in de mijnbouw-, energie- en chemiesector / **Democratische Republiek Congo**

**The Workers Advice Center**  
Organisatie en training van vrachtwagenchauffeurs en leraren en bijstaan van meest kwetsbare deel van de werknemers: werkloze Arabische vrouwen in de landbouw en werkloze Palestijnen in Oost-Jerusalem / **Israël**







**ABVAKABO FNV**

◆ **TIE**  
Eerste ervaringsuitwisseling tussen kaderleden van de landbouwbond FNSA en ABVAKABO FNV / **Marokko en Nederland**

◆ **PSI**  
In kaart brengen van alle bonden in de water- en energiesector voor strategische planning en versterking / **Indonesië**

◆ **KLO**  
Capaciteitsopbouw van ambtenaren bij het Palestijnse ministerie van arbeid over arbeidsrechten Palestijnse werknemers van Israëliische werkgevers / **Palestina**

◆ **TIE**  
Versterking van de zelf-organisatie van vrouwelijke werknemers in preciaire werkomstandigheden in de publieke sector / **Turkije**

◆ **PSI**  
Versterking van de sociale dialoog **Moldavië**

◆ **PSI**  
Opbouw beleid en capaciteitsversterking van vakbonden in de watersector, samenwerking met andere maatschappelijke organisaties op waterbeleid en organisatiestrategie om aantal vrouwelijke leden te vergroten / **Kenia**

◆ **ZCTU & Fos**  
Steun aan ZCTU om op te komen voor decent work / **Zimbabwe**

◆ **LEDRIZ & Fos**  
Advies en onderzoek ten behoeve van vakbonden om op te komen voor decent work / **Zimbabwe**

◆ **ANSA & Fos**  
Training, bewustwording, onderzoek om de capaciteit van vakbonden te versterken om sociaaleconomisch beleid van de regering te beïnvloeden / **Zimbabwe, Malawi, Zambia, Namibië en Mauritius**

◆ **The Worker**  
Ondersteuning van The Worker, het maandblad van de vakcentrale ZCTU / **Zimbabwe**

◆ **LEDRIZ**  
Ondersteuning van LEDRIZ / **Zimbabwe**

◆ **APVVU**  
Opkomen voor positie en arbeidsomstandigheden van landarbeiders en kleine boeren / **India**

◆ **SAVE**  
Opkomen voor de arbeidsrechten van en hulplijn voor kledingarbeiders in Tirupur **India**

◆ **TIE**  
Vakbondsorganisatie en kaderopbouw in **Wit-Rusland**

◆ **TIE**  
Uitwisseling kaderleden LIDL van FNV Bondgenoten en kaderleden van Wall Mart in Chili **Nederland/Chili**

◆ **TIE**  
Zelforganisatie van werknemers in Nederland en Brazilië bij DAF (Paccar) door uitwisseling van ervaringen en kennis over vakbondswerk en vakbondsoopbouw **Nederland / Brazilië**

**AOB**

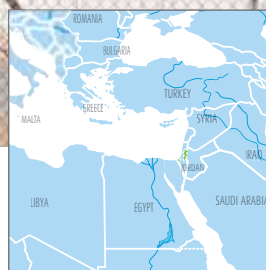
◆ **SNE onderwijsbond**  
Train de trainers: voorkomen van schooluitval / **Marokko**

◆ **Bond van Leraren**  
Oprichting van de Vakbondsacademie, een scholingscentrum voor training in en voorlichting van leden over hun rechtspositie en van onderwijs(ontwikkeling) **Suriname**

◆ **EI**  
Studiereis naar Marokko over aanpak kinderarbeid door onderwijsbonden **Albanië, Marokko, Turkije, Nicaragua**

# ISRAËL EN DE PALESTIJNSE BEZETTE GEBIEDEN

*“De hoge muur die alles in de schaduw zet”*



Zes meter hoge muur tussen Israël en de Bezette Gebieden

**In februari 2014 bezocht een delegatie van de FNV en van de ABVAKABO FNV Israël en de Palestijnse Gebieden. George de Roos (ABVAKABO FNV) doet verslag:**

“Als je binnenshuis met Palestijnen praat word je getroffen door hun vriendelijkheid en openheid, maar eenmaal buiten dan wordt alles gekleurd door de grimmige sfeer. De zes meter hoge muur tussen Israël en de Bezette Gebieden zet alles in de schaduw. Ik herinner me dat we op bezoek gingen bij de Nederlandse vertegenwoordiger in Oost-Jeruzalem. We zouden de voorzitter van de vakcentrale PGFTU, Shaher Sa’ed, meenemen. Maar al gauw bleek dat Shaher geen permit kreeg om naar Oost-Jeruzalem te gaan. Het gekke was: hij bleef er zo gelaten onder. Palestijnen zijn natuurlijk gewend dat ze niet vrij kunnen reizen. Je weet het, maar als je het dan van dichtbij meemaakt is het toch confronterend.

## DESINVESTERINGEN

Het doel van onze reis was mede om te bezien in hoeverre ons Palestina-beleid moest worden aangepast. Palestina-beleid komt niet makkelijk tot stand. Het is en blijft een gevoelig onderwerp. Een boycot van Israël is voor de FNV niet aan de orde. In plaats daarvan zet de FNV in op desinvesteringen. We vragen institutionele investeerders - zoals de pensioenfondsen - om hun geld niet te beleggen in bedrijven die profiteren van de bezetting. Eén van de grote pensioenfondsen, PFZW (zorg en welzijn) heeft recent besloten de investeringen in een aantal Israëlische banken af te bouwen. Dat is een mooi resultaat. Ook het ABP proberen we zo ver te krijgen. Maar dat komt niet zonder slag of stoot tot stand.

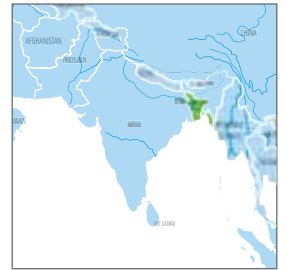
## UITGEBUIT

Tegelijkertijd proberen we investeerders te overtuigen hun geld juist te steken in de opbouw van de Palestijnse economie. Dat is nog erg lastig. De economische ontwikkeling van de Palestijnse Gebieden wordt tegengewerkt. Er zijn bijvoorbeeld enorme beperkingen op de import van grondstoffen. Ook is het vrijwel onmogelijk voor Palestijnen om een bouwvergunning te krijgen. Dit maakt dat er weinig solide bedrijven zijn om in te investeren. Palestijnse arbeiders hebben veelal geen andere keuze dan te gaan werken in de nederzettingen of in Israël. Daar worden ze uitgebuit. De FNV zet zich daarom lokaal in voor capaciteitsopbouw van organisaties en bonden die opkomen voor de rechten van Palestijnen, zoals de vakcentrale PGFTU en de ‘Workers Hotline’.

## TRAINING AMBTENAREN

Tijdens het bezoek hebben we besloten een project te gaan steunen dat Palestijnse ambtenaren van het ministerie van arbeid traint in Israëlische arbeidswetgeving, zodat zij klachten van Palestijnse arbeiders aanhangig kunnen maken bij hun Israëlische collega’s. Onze Palestijnse collega’s vragen om onze solidariteit in hun strijd tegen de voortdurende schending van het internationale recht. Die steun zeggen wij hen toe.”





# DE VUILNISRAPERS VAN DHAKA

## ORGANISATIE GEEFT RECHTELOZEN EEN STEM

Ruim duizend mensen speuren elke dag naar glas, PET-flessen, koeienbotten, papier en rubber op de immense vuilnisbelt Mutuail net buiten de hoofdstad Dhaka in Bangladesh. Hun beroep is waste picker, vuilnisraper. Met het verzamelen en verkopen van recyclebaar afval verdienen ze op zijn hoogst twee euro per dag. Het werk is smerig en gevaarlijk. Vrachtauto's rijden af en aan met het huishoudelijk afval van de miljoenenstad. Grippers met rupsbanden verspreiden het vuilnis. 'De kleren van de mensen die daar werken nemen de kleur aan van het afval,' zegt Wilma Roos, 'ze zijn daardoor soms letterlijk onzichtbaar.' FNV-voorzitter Ton Heerts, die de vuilnisbelt bezocht in juni 2014, sprak met een jongen die zijn linker onderbeen verloor doordat een achteruit rijdende kraan hem niet had zien staan. Zijn oudere zusje draagt nu een oranje fluorescerend hesje als zij de vuilnisbelt op gaat. Die hesjes zijn uitgedeeld door OSHE, de partner van Mondiaal FNV ter plekke.

### ORGANISEREN

OSHE (Bangladesh Occupational Safety, Health and Environment Foundation) heeft ook gezorgd voor laarzen, handschoenen en prikstokken om de gezondheidsrisico's van het werk te verkleinen. Er is een mobiel toilet gekomen en een tank met drinkwater. En voor de jongste kinderen, die voorheen rondscharrelden tussen het vuilnis terwijl hun ouders werkten, is er een schooltje met twee leslokalen. Maar het belangrijkste resultaat is dat het OSHE is gelukt om de mensen te organiseren. Roos: 'Tijdens mijn eerste bezoek aan deze vuilnisbelt in 2010 bestond er geen enkele vorm van organisatie. Het was ieder voor zich. De vuilnisrapers behoren tot de laagste sociale klasse, iedereen kijkt op ze neer. Hoewel de gemeentelijke autoriteiten toestaan dat ze hun werk doen, is het vuilnisrapen formeel illegaal. Deze mensen zijn rechteloos. Door ze te organiseren krijgen ze een stem.'

### SELF-HELP GROUPS

Mondiaal FNV startte het project om de vuilnisrapers te organiseren met solidariteitsbijdragen uit de cao plastic en rubber. Inmiddels komt deze bijdrage uit verschillende cao's. De werkers op de Mutuail vuilnisbelt hebben sinds de start van het project vijf self-help groups gevormd met 350 leden. De leiders wordt geleerd hoe ze kunnen onderhandelen met het gemeentebeheer over betere werkomstandigheden. Ook zijn in elke groep mensen getraind als health and safety officer. In 2014 zijn de zelfhulpgroepen lid geworden van de vakbond, de Bangladesh Free Trade Union Congress. In een land waar het buitengewoon lastig is om informele werkers te organiseren is dit een prestatie van formaat.



Vuilnisrapers van de vuilnisbelt Mutuail in Dhaka, Bangladesh





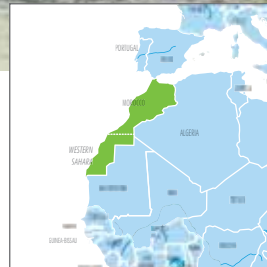


## VAKBONDSWERK IN MAROKKO HAVENSTAD SAFI STAP VOOR STAP KINDERARBEIDVRIJ

In de kustplaats Safi in Marokko werken overal kinderen: in de havens, op de markten, in pottenbakkerijen en garagebedrijven. Als het aan de Marokkaanse onderwijsbond SNE ligt, is dat over een aantal jaar verleden tijd. Gesteund door de Algemene Onderwijsbond (AOB) werkt de SNE al jaren aan het terugdringen van - tegelijkertijd - schooluitval en kinderarbeid in verschillende regio's in Marokko. Er wordt alles aan gedaan om scholen aantrekkelijk te maken: leerkrachten worden bijgeschoold, er worden bijlessen gegeven, na ooginspecties worden brillen uitgereikt omdat blijkt dat slecht zien vaak leidt tot schooluitval, lokalen en sanitair krijgen een opknapbeurt, er wordt gesport en de ouders worden actief bij het schoolleven betrokken. Deze succesvolle aanpak is ook de leidraad in het project 'Omar's Droom' dat in 2013 is gestart met steun van de Postcodeloterij. De ambitie van dit project is om van Safi een kinderarbeidvrije zone te maken.

### TWEDE KANS

In samenwerking ligt de kracht: het is de SNE gelukt om de lokale overheid, de onderwijsinspectie, het regionale ministerie van onderwijs, scholen en NGOs allemaal met de neuzen één kant op te krijgen. In twaalf scholen verspreid over de stad is in



*De 14-jarige voormalig kindarbeider Zakaria (links) gaat weer naar school. Zijn moeder (rechts) is blij "Hij kan straks voor zichzelf zorgen als hij nu doorleert"*

2013-2014 geen enkele leerling uitgevallen. Sterker nog: veertig werkende jongens en meisjes zijn terug naar school gehaald en volgen nu les in speciale instroomklassen. Dat opvallende resultaat is te danken aan het team van vakbondsleden dat de wijk in gaat om kinderarbeiders te 'werven'. Ze praten met jongens die werken in de vele autogarages, en spreken bij winkels meisjes aan waarvan ze vermoeden dat zij als huishoudster werken. 'De meeste kinderen willen graag terug naar school,' zegt docente Meryem Doublal, 'zij weten intussen dat school beter is dan werken en een tweede kans laten ze niet liggen.' Om de stap dan daadwerkelijk te zetten moet natuurlijk ook met de werkgevers en ouders overlegd worden.

### BETROKKEN LEERKRACHTEN

'De betrokkenheid van de leerkrachten is indrukwekkend,' zegt Trudy Kerperien, internationaal secretaris van de AOB die in 2014 het project in Safi bezocht. Om hun inspanningen en die van de vakbond te verduurzamen, volgen dertig leerkrachten uit vier regio's momenteel met financiële steun van de AOB een opleiding tot trainer. Ze verdiepen hun kennis over het terugdringen van schooluitval en leren tegelijkertijd trainersvaardigheden. In de toekomst zullen zij collega's door het land bijscholen en helpen bij het opzetten van een zorgsysteem dat kinderen in de klas en uit het werk houdt. De vakbond zelf groeit ook door al haar inspanningen op het gebied van kinderarbeid - niet alleen in ledental, maar ook in organisatie- en lobbykracht. Kerperien: 'De SNE heeft een sterker imago gekregen in Marokko en heeft nu meer in te brengen in de sociale dialoog. Ook die winst is voor ons van groot belang.'



# WK VOETBAL 2022

## RESULTATEN IN DE HITTE VAN QATAR

Het zal slechts weinig mensen zijn ontgaan dat het WK voetbal in 2022 gespeeld wordt in de Golfstaat Qatar. Omstreden vanwege de onmogelijke omstandigheden waaronder daar gevoetbald moet worden, met temperaturen die oplopen tot dik boven de 40 graden, wat ook voor de supporters niet echt een pretje is.

### LEVENSGEVAARLIJK

Dankzij wereldwijd protest is inmiddels ook meer bekend over de omstandigheden waaronder de WK-infrastructuur (stadions, hotels, wegen etc) wordt aangelegd. Het werk wordt gedaan door migranten uit landen als Nepal, Bangladesh, India, de Filipijnen en Vietnam. Via een koppelbazensysteem maken de arbeiders onmenselijk lange dagen in de brandende zon voor weinig loon en onder soms levensgevaarlijke omstandigheden. In 2014 kwam er elke twee dagen een arbeider om. Vakbonden zijn verboden en wie klaagt wordt zonder pardon weggestuurd. Met steun van de FNV probeert de internationale bouwbond BWI iets aan de leef- en werkomstandigheden van de migranten te doen. Daarin zijn belangrijke successen geboekt, zegt Ruud Baars, algemeen secretaris van de FNV. Baars bezocht Qatar in november 2014.

### SAMENGEPROPT

Baars: "Ik heb ze gezien, de krotten waar arbeiders worden samengepropt op een paar vierkante meters. Hokken waar wij nog geen vee zouden stallen, met wc's die te vies zijn voor woorden." Onder druk hebben een aantal bouwbedrijven de huisvesting van de arbeiders verbeterd. De nieuwe onderkomens zijn sober, maar schoon en veel ruimer en met betere voorzieningen, zegt Baars. "Dat is een enorme stap voorwaarts. Helaas zijn de nieuwe onderkomens er nog slechts voor een minderheid." Een ander resultaat is dat de zogenoemde 'sponsorwetgeving' wordt aangepast. Zonder sponsor kun je niets als migrantenarbeider, maar de sponsor bepaalt ook of en wanneer je het land weer mag verlaten. Dat heeft tot gevolg dat veel arbeiders eigenlijk in slavernij leven: volledig overgeleverd aan de wensen van hun 'eigenaar'. Die wetgeving gaat binnenkort, na grote druk van de internationale vakbeweging, op de schop.

### EERSTE STAKING

Ook de organisatie van de arbeiders begint langzaam vorm te krijgen. De BWI werft in het land van herkomst kaderleden die rapporteren over de arbeidsomstandigheden en die proberen de arbeiders in Qatar te organiseren. Illegaal en gevaarlijk, benadrukt Baars, maar het werkt. "Filipijnse arbeiders, bijvoorbeeld, komen in het geheim samen in de kelder van een ontmoetingscentrum. Daar bespreken ze wat ze eventueel kunnen doen." Onlangs is zelfs de eerste staking uitgebroken. Achthonderd migranten in staking tegen de slechte arbeidsomstandigheden

en het lage loon. Baars: "Er werden er gelijk 100 gedeporteerd, maar het is toch tekenend voor het feit dat de zaken kantelen. De migranten zijn in de meerderheid in Qatar: er zijn 1,2 miljoen 'gastarbeiders' tegenover 300.000 Qatari. Als de arbeiders dat tussen de oren krijgen dan is het snel afgelopen met de uitbuiting!"



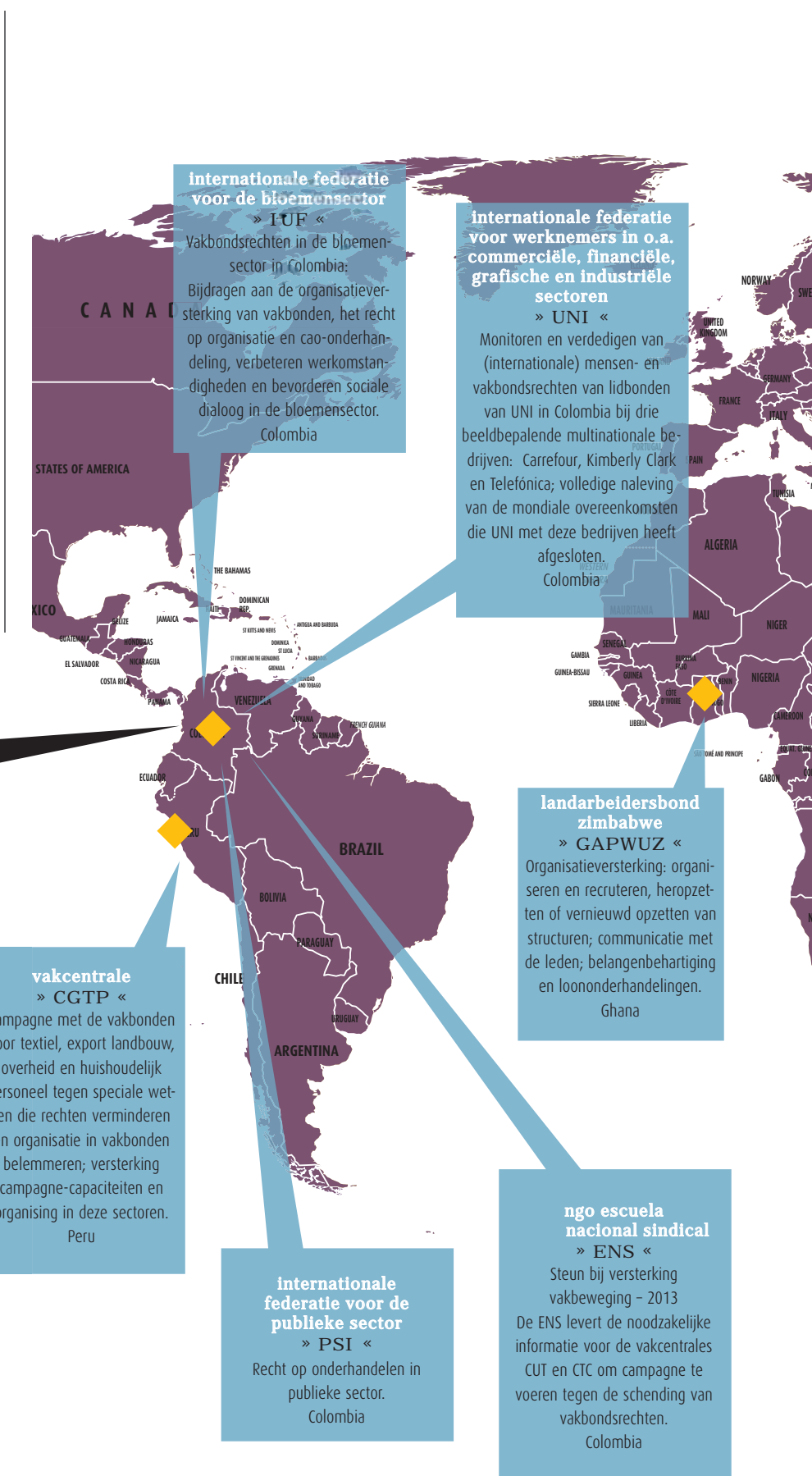
Arbeiders schaftten op de grond naast een snelweg in het financiële district in Doha, Qatar

# VAKBONDSRECHTEN IN DE KLEM

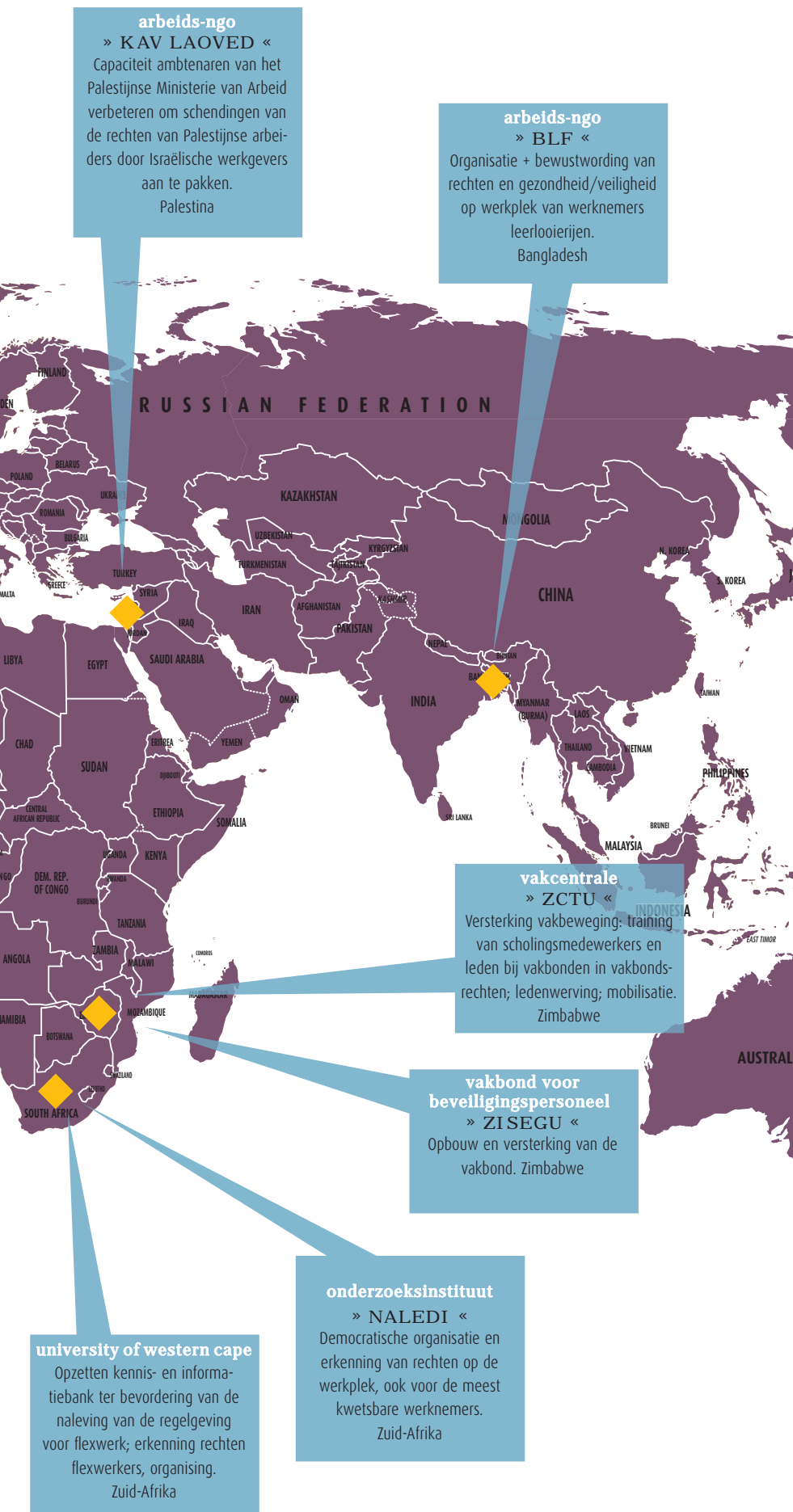
Het blijft belangrijk om vakbonden te ondersteunen in hun werk. De basis hiervoor is hun (internationaal erkende) recht op organisatie en collectieve onderhandeling met de daarbij horende vrijheid om te staken. In veel landen is het namelijk moeilijk voor werkende mensen om zich te organiseren en op te komen voor betere arbeidsomstandigheden, zonder risico te lopen op ontslag, gevangenisstraf of zelfs moord. Colombia is wat dat betreft nog steeds het gevaarlijkste land ter wereld. Maar mensen kunnen hun stem niet laten horen en hun situatie niet verbeteren zonder deze mensenrechten. FNV steunt projecten om vakbonden te helpen deze rechten te waarborgen, op internationaal, nationaal, bedrijfs- en individueel niveau. FNV protesteert bij regeringen en bedrijven in geval van schending van vakbondsrechten. Op deze wereldkaart staan de projecten met als belangrijkste thema 'vakbondsrechten' in 2014 en de protestacties waarbij de FNV zich aansloot, samen met het FNV Schrijversnetwerk.

## Vakbondsleiders vermoord in Colombia in 2014

- Marin Rolong Ever Luis † 04-Ene-14
- Goyeneche Gomez Manuel Ignacio † 06-Ene-14
- Salazar Jose Julian † 13-Ene-14
- Namundia Queragama Liz Menia † 23-Ene-14
- Palacios Arquimedes † 04-Abr-14
- Quinto Jesus Adan † 09-Abr-14
- Solorzano Arenas Wilson Javier † 29-Abr-14
- Rodríguez Cantillo Tomas † 09-May-14
- Aponte Bedoya Pablo Emilio † 18-May-14
- Acanamejoy Jose Antonio † 17-May-14
- Esterilla Jose Yiner † 17-May-14
- Lopez Ortega Deivi † 17-May-14
- Yatacua Secue Brayan † 17-May-14
- Avenidaño Arango Jose Arlex † 16-Jun-14
- Osorio Ochoa Diego † 03-Jul-14
- Santos Jimenez Edith Del Consuelo † 29-Ago-14
- Uribe Jhon Jairo † 16-Sep-14
- Jimenez Portilla Alvaro Andres † 20-Sep-14
- Hincapie Arenas Jorge Elias † 23-Sep-14
- Medina Ortega Nelson † 17-Oct-14







## Schrijfacties 2014

Januari

*Cambodja - FNV-brief*

FNV-vicevoorzitter Catelene Passchier stuurt een brief namens de FNV aan de premier van Cambodja, waarin de FNV protesteert tegen het geweld dat door de politie en soldaten tegen demonstrerende kledingarbeiders is gebruikt. De kledingarbeiders hadden hun werk neergelegd om te demonstreren voor hogere lonen. Vier kledingarbeiders werden gedood, 39 gewond en meer dan 23 gearresteerd.

*Colombia - FNV-brief*

Mondiaal FNV-voorzitter Leo Hartveldt stuurt namens de FNV een protestbrief aan de president van Colombia in verband met de moord op Pedro Alejandrino Camperos en Carlos Garcia Herreros van de vakbond voor publieke dienstverlening FENASER.

*Turkije - FNV-brief*

FNV-voorzitter Ton Heerts stuurt namens de FNV een brief aan premier Erdogan om te protesteren tegen de onderdrukking en het geweld dat gebruikt is door de politie tegen leden van de publieke sector vakbond KESK.

*Colombia - FNV-brief*

Mondiaal FNV-voorzitter Leo Hartveldt stuurt namens de FNV een brief aan de president en de minister van arbeid van Colombia, vanwege de moord op vakbondsleider Luis Marin Ever Rolong en de doodsb bedreigingen aan het adres van de voorzitter van de vakbond SINALTRANCEBA, Gamboa Rafael Maldonado.

Mei

*Bangladesh - Schrijversnetwerk*

Solidariteitsactie om kledingarbeiders in Bangladesh een hart onder de riem te steken. Het Schrijversnetwerk ondertekent actiekaarten "pottenkijkers gezocht" waarmee men laat weten 'mee te kijken' met de vakbonden in de kledingfabrieken in Bangladesh. In juni bezoekt Ton Heerts de vakbonden in Bangladesh en overhandigt 626 'pottenkijkers' aan de voorzitter van de vakbondsfederatie IndustriALL in Bangladesh, Nazrul Islam Khan.

September

*Colombia -*

Brief aan de president en de minister van arbeid van Colombia waarin FNV en CNV hun verontrusting uitspreken over de vakbonds- en mensenrechtensituatie in Colombia in het algemeen en de stijging van het aantal bedreigingen aan het adres van vakbondsmensen in het bijzonder. FNV en CNV roepen de overheid van Colombia op effectieve maatregelen te nemen voor de veiligheid van de vakbondsmensen en de internationale arbeidsconventies van de ILO te respecteren.

Oktober

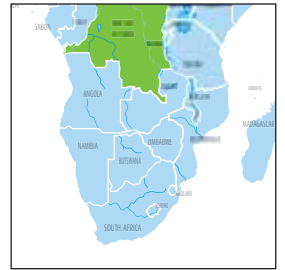
*Swaziland - Schrijversnetwerk*

Het Schrijversnetwerk schrijft voor de vakbonden in Swaziland. De regering van Swaziland heeft een onmiddellijk verbod van alle werknemers- en werkgeversorganisaties aangekondigd. Dit betekent een grove schending van ILO-conventie 87, die vrijheid van organisatie voor werknemers en werkgevers universeel garandeert.

December

*Bangladesh - Urgent Action Network*

Het Urgent Action Network ondersteunt de campagne die gelanceerd is door de Schone Kleren Campagne om Benetton te dwingen schadevergoedingen te betalen aan de duizenden overlevenden en nabestaanden van de Bengaalse rampfabriek Rana Plaza. De Italiaanse modegigant is het enige internationale merk dat blijft weigeren bij te dragen aan het fonds dat is opgericht om de slachtoffers en familieleden schadeloos te stellen.



# TUMEC BREEKT IN DE DRC HET VAKBONDSLandschap OPEN

## DE DROOM VAN DIDIER OKONDA



Vakbondsvertegenwoordiger van TUMEC spreekt arbeiders toe

**De Democratische Republiek Congo - kortweg DRC - is voor Mondiaal FNV een 'klein land'. Dat is eigenlijk gek, want het land is net zo groot als heel West-Europa. De situatie van de vakbond maakt het echter lastig om op een zinvolle manier in de DRC actief te zijn. In 2010 reisde Tuur Elzinga, medewerker van Mondiaal FNV, naar de voormalige Belgische kolonie. afloop: 'Het gaat er niet meer over of we de dialoog willen, maar over hoe.'**

### BIER EN T-SHIRTS

"Er was toen weinig voor ons om te steunen: de Congolese vakbeweging was hopeloos verdeeld." Bij zijn bezoek kreeg Elzinga te horen dat er wel vijfhonderd vakbondsfederaties waren in Congo! De versnippering was een regelrecht gevolg van het systeem dat aanstuurt op organisatie 'van bovenaf'. In principe kan iedereen in DRC een confederatie registreren. En alle centraal geregistreerde confederaties mogen meedoen aan de vakbondsverkiezingen, die elke vier jaar worden gehouden. Eenmaal gekozen als vakbondsvertegenwoordigers krijgen deze bestuurders geld van werkgevers voor hun vertegenwoordiging. De meeste vakbonden worden met oog op dit geld opgericht, als broodwinning voor de oprichter annex vertegenwoordiger. Ze krijgen het geld echter zolang ze de arbeiders rustig houden. Van enige vertegenwoordiging van werknemers is amper sprake. Elzinga: "Deze federaties hebben dan ook geen programma: ze winnen vooral verkiezingen door bier en T-shirts uit te delen."

### LUISTEREN

TUMEC, een nieuwe federatie in de sector mijnbouw en industrie heeft dit patroon recent doorbroken. TUMEC is het geesteskind van (onder andere) de Congolese accountant en vakbondsleider Didier Okonda. Hij besloot geen bier uit te delen, maar een vakbond op te bouwen die vooral luistert naar de leden en waarvan de vertegenwoordigers verkiesbaar zijn op basis van een programma dat de leden eveneens zelf opstellen. Elzinga: "Dat klinkt gek, maar dat is dus uniek. En dat is enorm aangeslagen. Inmiddels heeft TUMEC zo'n negenduizend betalende (ook dit is uitzonderlijk!) leden." Meer dan tweeduizend van hen zijn vrouwen. TUMEC is één van de weinige vakbonden in de DRC die deze gegevens bijhoudt. Bij de vakbondsverkiezingen in 2014 werd TUMEC gelijk één van de grotere confederaties van het land. In verschillende bedrijven is TUMEC nu de grootste vertegenwoordiger van werknemers.

### ARGUSOGEN

Via de internationale koepel IndustriALL financierde FNV Bondgenoten een deel van de organisatiekosten van de jonge organisatie. Omdat de DRC zo'n immens land is, kost het handenvol geld om bijvoorbeeld afdelingen in andere delen van het land te bezoeken. "TUMEC kan dat nog niet betalen uit de eigen inkomsten; die zijn nog erg laag. De maandelijkse omzet van TUMEC - vooral contributies van de leden - bedraagt ternauwernood enkele duizenden dollars", legt Elzinga uit. De ontwikkeling van TUMEC wordt met argusogen aanschouwd door de andere bonden in Congo, maar ook elders in Afrika, zegt Elzinga. "TUMEC lijkt het hele versnipperde en corrupte vakbondslandschap op de schop te gooien. Alleen wat dat betreft is het al belangrijk dat de droom van Didier Okonda slaagt."



# SCHRIJVEN VOOR OSANLOO

## “PERSOONLIJKE AANDACHT, DÁT IS HET GEHEIM”

De Iraanse vakbondsbestuurder Mansour Osanloo werd tussen 2005 en 2008 herhaaldelijk opgepakt door politie en geheime diensten. Zijn misdaad: opkomen voor de rechten van de buschauffeurs in Teheran.

زندہ استانبول



Mansour Osanloo

### “NIEMAND WEET DAT JE HIER BENT”

De laatste keer dat Osanloo werd opgepakt was in 2008, beschuldigd van ‘het verspreiden van propaganda tegen het systeem’. En toen was het echt menens. Hij werd opgesloten in de beruchte Evin gevangenis, het ‘San Quintin’ van Iran. Ruim vijf jaar zat hij vast. Hij schreef daar zelf over: “Ik ben fysiek en psychologisch gemarteld en bedreigd met verkrachting. Mijn onderzoekers zeiden ook: ‘Niemand weet dat je hier bent, we kunnen je gemakkelijk straffeloos doden’. Ze hebben vaak gedreigd mijn vrouw en kinderen op te pakken, te martelen en te verkrachten. Mijn zoon Puyesh is gevangen genomen en gemarteld”. Gedurende de vijf jaar van zijn gevangenschap zat Osanloo vele maanden in de isoleercel.

### ANDERE HOUDING

Tegenwoordig is Osanloo weer een vrij man. Osanloo gelooft zelf dat hij zijn vrijheid te danken heeft aan de internationale aandacht en solidariteit die er wereldwijd was voor zijn ‘zaak’. Hij schreef hierover: “Ik had het geluk dat ik wereldwijd internationale steun kreeg, vooral van internationale vakbonden en mensenrechtenorganisaties. Nieuws over mijn zaak had effect op mijn relatie met de gevangenisbewakers. Ze zagen het nieuws over mijn activisme en de redenen achter mijn gevangenschap via satelliettelevisie en het internet. Het gevolg daarvan was dat hun houding jegens mij met de tijd veranderde. Ik sloot zelfs vriendschappen met sommige

bewakers, zelf afkomstig uit de arbeidersklasse. Ik adviseerde ze hoe ze hun werk gerelateerde klachten met hun werkgever moesten bespreken.”

### “ALTIJD BELEEFD BLIJVEN”

Een van de mensen in Nederland die zich het lot van Mansour Osanloo aantrok was voormalig Bouwbond-bestuurder Antoon Schrijver (1938). Al meer dan 35 jaar organiseert Schrijver (de naam zegt het al) schrijfacties voor politieke gevangenen overal ter wereld. Osanloo was één van de gevallen. Schrijver herinnert zich dat hij een beleefde, korte brief schreef aan de president van Iran. “Je moet altijd beleefd blijven.” Vriendelijke, maar rake klappen, zo noemt Schrijver dat. Hij protesteerde tegen de onterechte gevangenschap van Osanloo en de mishandelingen die hij te verduren kreeg. “Antwoord heb ik nooit gehad, maar enige tijd later hoorde ik dat hij werd vrijgelaten. Dat is steeds weer een fantastisch gevoel.” Uiteraard schrijft Schrijver niet alleen. Hij is de spil achter een netwerk van actieve brieverschrijvers. Tegenwoordig gaat het veel via de computer, maar soms wordt er ook nog met de hand geschreven en in een enveloppe met postzegel verstuurd. “Persoonlijke aandacht, dát is het geheim. De ontvangers van de brieven moeten zich realiseren dat de brieven door echte mensen zijn geschreven. Ik stuur nooit voorgedrukte brieven, maar maak altijd mijn eigen tekst. Kort maar krachtig. Ik weet zeker dat dit werkt.”



# ONZEKER WERK WERELDWIJD

Onzekeer werk ('precarious work') is mondiaal een trend. Veel mensen werken in een situatie waarin ze te weinig verdienen om in hun dagelijkse levensonderhoud te voorzien, zonder een fatsoenlijk contract, uitzicht op vast werk, sociale zekerheid en zonder rechten om zich te organiseren. Vaste banen worden omgezet in onzekeer werk, mensen worden gedwongen voor zichzelf te gaan werken en komen in de informele economie terecht. Hoe dan ook: onzekeer werk ondermijnt fatsoenlijke arbeidsvoorwaarden en vakbondsorganisatie en daarmee de mogelijkheid voor mensen om een toekomst op te bouwen. FNV steunt projecten waarin vakbonden en arbeids-ngo's zich inzetten om meer zekerheid te creëren voor werkenden. Op deze wereldkaart staat een selectie van de projecten die Mondiaal FNV steunde in 2014 met als belangrijkste thema 'meer zekerheid in werk en inkomen' voor mensen in kwetsbaar werk.

**internationale vakbonds-federatie voor mijn-, energie- en maakindustrie**  
» INDUSTRIALL «  
Vakbonden versterken om de praktijk van uitbesteden van werk te veranderen of af te schaffen.  
Colombia

**internationale vakbondsfederatie voor commerciële, financiële, grafische en industriële sector**  
» UNI «  
Bevorderen van gewoon goed werk in multinationals Carrefour, Kimberley Clark, Telefontic, American Movil.  
Colombia

**onderzoeksinstituut**  
» PLADES «  
Steun aan organisaties van informeel werkenden. Helpen in het voeren van lobby- en dialoogactiviteiten om voor hun rechten en gewoon goed werk op te komen.  
Peru

**vakbond voor huishoudelijk medewerkers**  
» SINTRAHOL «  
Training in professionele, persoonlijke en communicatieve vaardigheden van huishoudelijk medewerkers, arbeids-scholing voor leden van SINTRAHOL.  
Peru

**vakbondsfederatie**  
» GTUC «  
Meer informele werkers bereiken over sociale zekerheidsprogramma's voor informeel werkenden  
Ghana

**WORKERS WORLD MEDIA PRODUCTIONS**  
Jongeren, vrouwen, vakbonden trainen via *labour community radio* in media- en organisatievaardigheden om hun gemeenschappen te mobiliseren voor rechten en gewoon goed werk.  
Zuid-Afrika

**vakbond**  
» FSPMI «  
Met succes campagne gevoerd voor invoering wetgeving over outsourcing en dagloners, die sinds 2012 recht hebben op sociale zekerheidsvoorzieningen.  
Indonesië

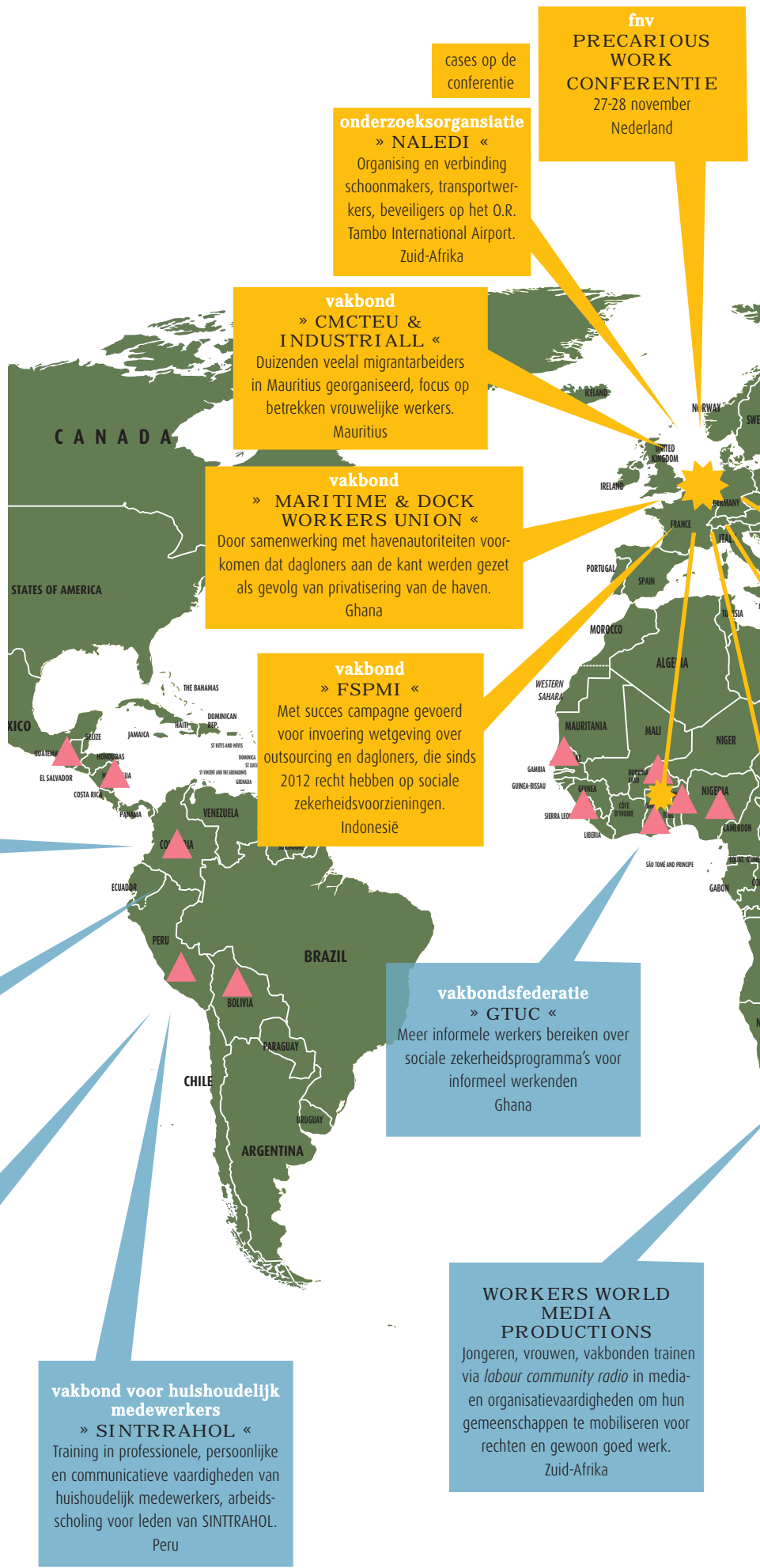
**vakbond**  
» MARITIME & DOCK WORKERS UNION «  
Door samenwerking met havenautoriteiten voorkomen dat dagloners aan de kant werden gezet als gevolg van privatisering van de haven.  
Ghana

**vakbond**  
» CMCTEU & INDUSTRIALL «  
Duizenden veelal migrantarbeiders in Mauritius georganiseerd, focus op betrekken vrouwelijke werkers.  
Mauritius

**onderzoekorganisatie**  
» NALEDI «  
Organising en verbinding schoonmakers, transportwerkers, beveiligers op het O.R. Tambo International Airport.  
Zuid-Afrika

**fmv PRECARIOUS WORK CONFERENTIE**  
27-28 november  
Nederland

cases op de conferentie



▲ = alle landen waarin de projecten uitgevoerd worden.  
Op de wereldkaart is een selectie van deze projecten beschreven.





# PRECARIOUS WORK CONFERENCE

## COMPLETELY FLEXY IS NOT AT ALL SEXY

In november 2014 organiseerde Mondiaal FNV samen met haar internationale partners ITUC en IndustriALL de *International Working Conference on Trade Union Strategies on Precarious Work*. Het was een primeur: vakbondsmensen uit alle continenten kwamen in Amsterdam bij elkaar om ervaringen te delen over hoe 'onzeker werk' het best bestreden kan worden.



Een havenarbeider sjouwt zware zakken mais naar een schip

In Bangladesh, Zuid-Afrika, Mauritius, Nepal, Peru, Colombia, Kenia... overal zijn vakbonden en arbeids-ngo's actief in de weer tegen de groeiende trend van onzeker werk. Maar kennis over welke strategieën al dan niet werken en waarom, wordt nog maar weinig gedeeld. Voor de ruim 60 deelnemers bood de conferentie een zeer gewaardeerd platform om vragen en ervaringen uit te wisselen en inhoudelijk door te praten over *best practices* uit verschillende landen. Een kleine greep uit de inspirerende verhalen:

In **Zuid-Afrika** organiseert Naledi, een onderzoeksorganisatie gelieerd aan de Congress of South African Trade Unions, werkers op het O.R. Tambo International Airport en laat zien hoe schoonmakers, transportwerkers en beveiligers sterker staan als ze samen optrekken.

De vakbond CMCTEU, in samenwerking met IndustriALL, heeft duizenden veelal migrantarbeiders in **Mauritius** georganiseerd, en is er specifiek op gebrand om vrouwelijke werkers hierbij te betrekken.

De Maritime and Dock Workers Union in **Ghana** heeft door samenwerking met de havenautoriteiten kunnen voorkomen dat de contractarbeiders aan de kant werden gezet als gevolg van privatisering van de haven.

In **Indonesië** voert de FSPMI met succes campagne voor implementatie van de wetgeving over outsourcing en contractarbeiders, die sinds 2012 recht hebben op sociale zekerheidsvoorzieningen.

### EYEOPENER

Tijdens de conferentie presenteerde een onderzoeker van [www.thebrokeronline.eu](http://www.thebrokeronline.eu) het discussiepaper 'Low wages and job insecurity as a destructive global standard' en ook werd de animatiefilm 'Welcome to Corpocratia' gelanceerd. Deze laat op ironische wijze zien hoe onzeker werk, eufemistisch 'onafhankelijk ondernemerschap' genoemd (*'completely flexy is the new sexy'*) ertoe leidt dat werkers nog slechts bezig zijn met overleven en hen de kans ontnomen wordt een waardig bestaan op te bouwen. Voor veel deelnemers uit het zuiden was het een eyeopener dat ook in Europa en de Verenigde Staten steeds meer mensen veroordeeld zijn tot onzeker werk. De kwestie van onzeker werk is met recht een mondiale kwestie te noemen en kan alleen worden aangepakt als lokale vakbonden en global trade unions samen optrekken en lobby voeren voor hun politieke agenda. De website [www.precariouswork.org](http://www.precariouswork.org) die tijdens de conferentie werd gelanceerd zal ook in de toekomst gebruikt worden als platform om best practices te kunnen blijven delen.



## COLOMBIA



# TAXI CHAUFFEURS IN COLOMBIA KRIJGEN CONTRACT

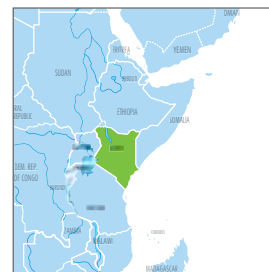
Het was groot nieuws in Colombia: werkgevers moeten taxichauffeurs een arbeidscontract geven, pensioenpremie betalen en ook een arbeidsongeschiktheid- en ziektekostenverzekering aangaan. Anders mogen ze, volgens het decreet getekend door president Juan Manuel Santos in juni 2014, de weg niet meer op.



Alfredo Medina

Alfredo Medina is taxichauffeur in de stad Ibagué, op vier uur rijden ten westen van de hoofdstad Bogotá. Hij is een van de mensen die zich namens de transportvakbond SNTT jaren lang hard heeft gemaakt voor het decreet. Medina: "Bij wet was dit al lang geregeld, maar zoals dat wel vaker gaat in ons land, trok niemand zich daar wat van aan en was je dus als taxichauffeur overgeleverd aan de grillen van je werkgever." De SNTT heeft in haar strijd steun gekregen van de FNV en de ITF, de Internationale Federatie voor Werknemers in de Transportsector. En er stond veel op het spel. Medina: "Het komt voor dat je op een dag op je werk verschijnt en dat je baas zegt 'Nee, ik heb de auto verkocht'. Daar sta je dan, zonder werk en zonder geld." Voor 800.000 taxichauffeurs in Colombia is dit nu formeel verleden tijd.

## KENIA



# ÉÉN STEM VOOR STRAAT- VERKOPERS IN KENIA

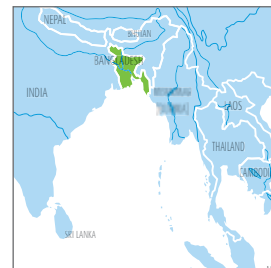
In het straatbeeld in Keniaanse steden zijn de geïmproviseerde kraampjes van verkopers van mango's en pinda's, telefoonkaarten, de laatste mode in zonnebrillen en veelkleurig snoepgoed niet weg te denken. Het zijn vooral vrouwen en jongeren, ook veel kinderen, die op straat hun waar aanbieden. Geschat wordt dat het om 10 miljoen informele werkers gaat, die samen wel 18% bijdragen aan het Bruto Nationaal Product. Toch zijn er weinigen die zich bekommeren om hun lot. De straatverkopers worden stelselmatig geïntimideerd door de lokale autoriteiten; zonder formele rechten zijn ze een eenvoudige prooi voor corruptie en ook fysiek geweld.



Jonge straatverkopers van snacks

## ZELFRESPECT

De Kenya National Alliance of Street Vendors and Informal Traders (KENASVIT) werkt er hard aan om de straatverkopers te organiseren. 'Het werkt het beste als de lijnen kort zijn,' zegt nationaal coördinator Francis Kapere, 'we moedigen de straatverkopers aan zich te organiseren in groepen, die deel uitmaken van de urban alliance van hun stad, die op hun beurt zijn aangesloten bij KENASVIT.' De organisatie traint de leiders op de verschillende niveaus in collectief onderhandelen en het aangaan van de dialoog met de lokale autoriteiten. Het tegengaan van kinderarbeid is een belangrijk onderdeel van de training. Kapere: 'Deze mensen die zo hard werken en een belangrijke bijdrage leveren aan de economie van ons land verdienen het om met waardigheid behandeld te worden. Wij zetten alles op alles om hen bewust te maken van hun rechten en het zelfrespect te geven om hun stem te verheffen.'



# POTTENKIJKERS IN BANGLADESH

Bangladesh was een programmaland van Mondiaal FNV in 2014, en blijft dat voorlopig. De Nederlandse vakbeweging steunt de textielarbeiders in dit land al geruime tijd. Vakbonden waren lange tijd verboden en arbeiders lopen nog steeds risico op ontslag als ze zich organiseren. En reden om zich te organiseren hebben ze! Het werk in de textiel fabrieken en -werkplaatsen is zwaar, gevaarlijk en onderbetaald. En dan hebben we het nog niet eens over de kinderarbeid die nog steeds bestaat in de vele ateliertjes waar kleding wordt gemaakt - ook voor de Nederlandse markt.

Met de ramp van Rana Plaza in april 2013, waarbij 1.138 arbeiders omkwamen toen een fabrieksgebouw instortte, kwam de zaak in een stroomversnelling. Opeens waren de ogen van de wereld op Bangladesh gericht. Opeens ook waren bedrijven en modemerken die zich eerder doof hielden bereid werk te maken van maatschappelijk verantwoord ondernemen.

## OPPERPOTTENKIJKER

Om de druk op textielbedrijven op te voeren zijn er 'pottenkijkers' nodig: mensen die zich informeren over wat er aan de hand is, die hun mond durven open te doen en die luisteren naar de noodkreet van de arbeiders in de fabrieken en ateliers. Onder de naam 'Pottenkijkers gezocht' startte Mondiaal FNV vorig jaar een briefkaartenactie onder FNV-leden uit solidariteit met de kledingarbeiders in Bangladesh. In juni 2014 overhandigde 'opperpottenkijker' Ton Heerts de eerste stapel kaarten, ruim 600, aan de voorzitters van veertien vakbondsfederaties in Bangladesh. En hij ging zelf ook kijken in één van de textiel fabrieken in Dhaka. Heerts: "De directeur maakte echt de indruk de leef- en werkomstandigheden te willen verbeteren." En de belangrijkste stap daartoe was al gezet: de werknemers hadden zich - zonder represailles van de directeur - georganiseerd in een vakbond. Langzaam beginnen er veranderingen te komen in de textiel. Pottenkijken helpt!

## KLEINE SWEATSHOPS

In zo'n tweehonderd textiel fabrieken zijn inmiddels vakbonden actief. Dat lijkt heel wat, en het is ook zeker niet niks, maar er zijn in de hoofdstad Dhaka alleen al zo'n 5.500 textiel fabrieken. De verbeteringen beperken zich veelal tot de grotere, in het oog springende fabrieken. Controle op de kleinere achteraf-ateliers - de zogenaamde downstream industry - is veel lastiger voor elkaar te krijgen. Buitenlandse delegaties komen er vaak niet: ze zijn te verafgelegen. De tweede trap van de campagne op weg naar schone kleren is het opvoeren van de internationale druk tot in die kleine, informele ateliers. Ook hier blijven de pottenkijkers welkom!







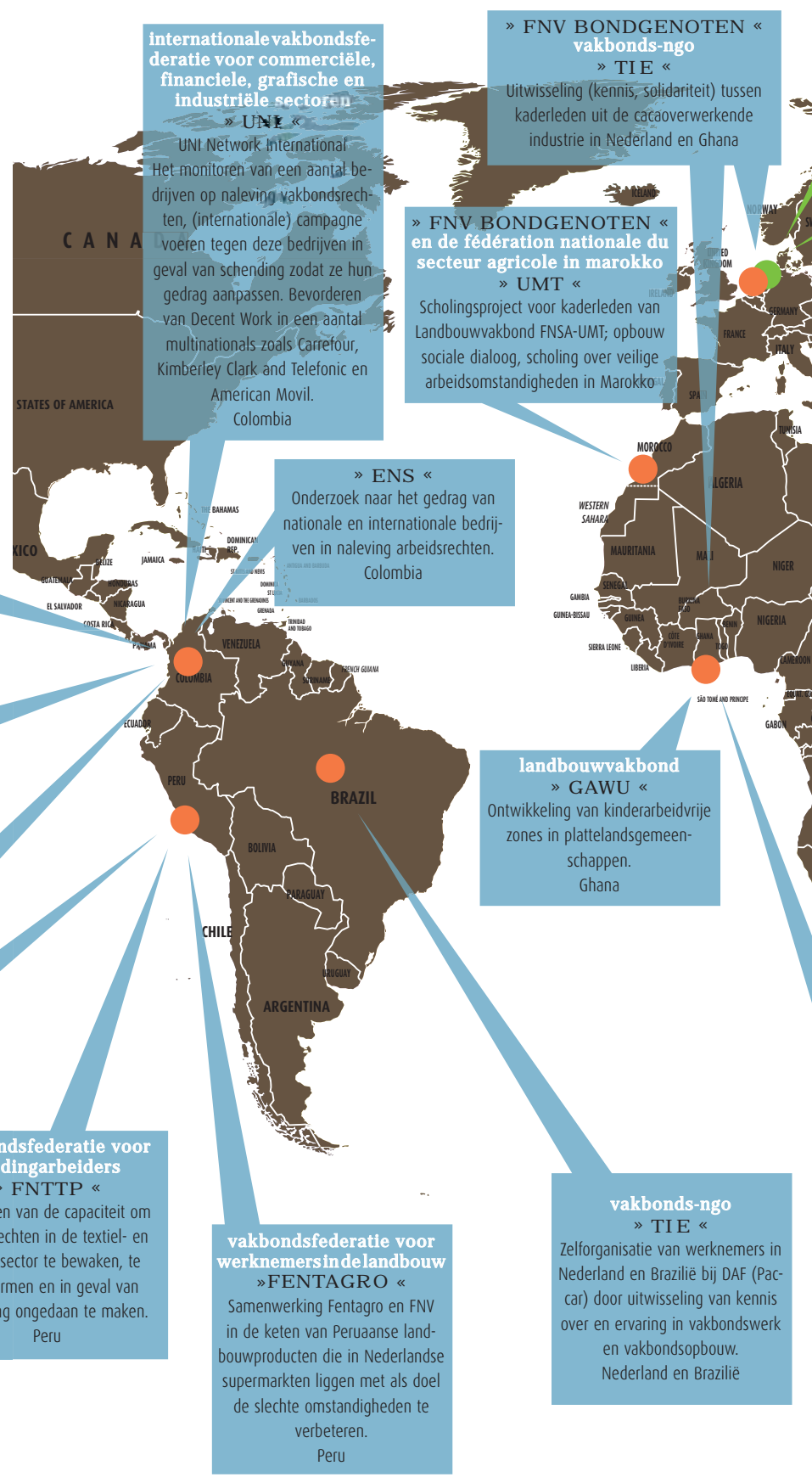
FNV-voorzitter Ton Heerts biedt de eerste 626 pottenkijkerskaarten aan Narul Islam Khan, vakbondsvoorzitter van IndustriALL in Bangladesh. In totaal tekenden 1300 mensen een pottenkijkerskaart.





# MAATSCHAPPELIJK VERANTWOORD ONDERNEMEN

Maatschappelijk verantwoord ondernemen (MVO) door bedrijven betekent voor de FNV dat ze zich minimaal houden aan de fundamentele arbeidsnormen van de Internationale Arbeidsorganisatie ILO: de vrijheid van werknemers om zich te organiseren en om te onderhandelen over arbeidsvoorwaarden, geen kinderarbeid, geen dwangarbeid, geen discriminatie. Maar ook bijvoorbeeld het betalen van een leefbaar loon is essentieel in vele landen. FNV spreekt bedrijven aan op hun sociale beleid en ondersteunt vakbonden in het onderhandelen met bedrijven. Op deze wereldkaart staan de projecten die Mondiaal FNV in 2014 steunde en die voor een belangrijk deel met MVO door bedrijven te maken hebben. Ook in Nederland zet FNV zich in voor MVO.



**» FNV «**  
Mondiaal FNV en FNV-sectoren zijn betrokken bij initiatieven voor afspreken convenanten in de IMVO risico-sectoren: sectoren waar hoog risico is op mensenrechtenschendingen in de keten.  
Nederland

**arbeids-ngo  
FAIR WEAR FOUNDATION**  
Bouw Living wage portal; webportal die een belangrijke internationale informatiebron zal zijn over leefbare lonen in de wereldwijde kledingindustrie  
Nederland

**internationale vakbondsfederatie voor de publieke sector  
» PSI «**  
Integratie van de fundamentele arbeidsnormen in projecten van de Asia Development Bank.  
India

**arbeids-ngo  
» BLF «**  
Bewustwording, preventie en bestrijding van kinderarbeid in de belangrijkste sector van Bangladesh: de textielsector.  
Bangladesh

**internationale vakbondsfederatie voor de textiel  
» INDUSTRIALL «**  
Werknemers in de kledingindustrie organiseren in vakbonden zodat ze beter kunnen strijden voor verbetering van hun arbeidsomstandigheden.  
Bangladesh

**arbeids-ngo  
» OSHE «**  
Werken aan decent work op de scheepssloopwerven  
Bangladesh

**internationale vakbondsfederatie voor bouw- en houtsector  
» BWI «**  
Integratie van de fundamentele arbeidsrechten in projecten van de Asia Development Bank in Nepal, Pakistan, India, Bangladesh.

**internationale vakbondsfederatie voor de mijn-, energie- en maakindustrie  
» INDUSTRIALL «**  
Verbeteren van de capaciteit van vakbonden om sociale dialoog en onderhandelingen te voeren, door training hoe om te gaan met multinationals, outsourcing, het voeren van sociale dialoog en (internationaal) netwerken, door organisatieversterking van de bond en door eenheid op nationaal niveau tussen de bonden te ontwikkelen.  
Indonesië

**internationale vakbondsfederatie voor bouw- en houtsector  
» BWI «**  
Meer vakbondsleden werven bij projecten in de infrastructuur in Zuid-Afrika en Zimbabwe, actieve deelname van de bonden in onderhandelingen en sociale dialoog om de condities te verbeteren, met name die van werkers met precair en onzeker werk en het ondersteunen van bonden in het beïnvloeden van het nationale beleid op precair / onzeker werk  
Zuid-Afrika, Zimbabwe

**internationale vakbondsfederatie publieke sector  
» PSI «**  
Begeleiden aangesloten vakbonden in lobby voor een ander belastingstelsel, waardoor de overheidsinkomsten zullen stijgen en de werkgelegenheid in de publieke sector behouden blijft  
Ghana

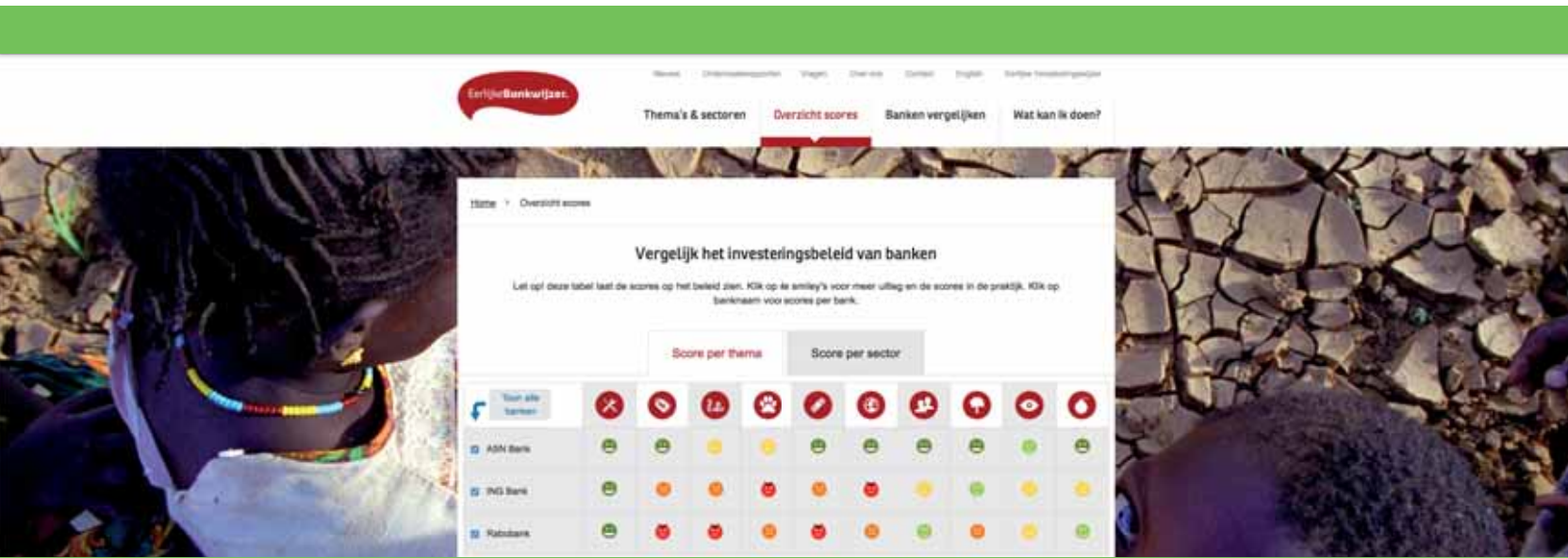
**In Nederland voert FNV lobby & campagnes door actief deel te nemen aan:**

- Fair Wear Foundation
- Eerlijke Bankwijzer
- MVO Platform
- IDH elektronica / natuursteen / duurzaam hout FSC
- Schone Kleren Campagne
- Stop Kinderarbeid Campagne
- Good Electronics
- Fair Flowers and Plants

*Bij FNV Bondgenoten bestaan de werkgroepen cacao en hazelnoten.*

# EERLIJKE BANKWIJZER WORDT EXPORTPRODUCT

**Meneer M. heeft een huis op het oog. Nu nog de hypotheek. Tegen zijn hypotheekadviseur zegt hij: "Ik dacht aan de Rabobank, dat is een coöperatieve bank; die is vast socialer dan de andere grote banken." De adviseur: "Hm, dat zou je denken, maar de Rabo scoort drie rode duiveltjes op de Eerlijke Bankwijzer..."**



## OPWAARTSE CONCURRENTIE

De Eerlijke Bankwijzer bestond in 2014 vijf jaar; opgericht in 2009, in de slagschaduw van de bankencrisis. De bankwijzer, een initiatief van zes maatschappelijke organisaties waaronder de FNV, vergelijkt de tien belangrijkste Nederlandse bank(groep)en op hun maatschappelijke verantwoordelijkheid. De vrees was dat banken door de crisis minder oog zouden krijgen voor maatschappelijk verantwoord ondernemen. Mede onder druk van de Bankwijzer is dat voorkomen. "In plaats van een race naar de bodem heeft de bankwijzer juist voor opwaartse concurrentie gezorgd", zegt Astrid Kaag van Mondiaal FNV. "De banken willen koste wat kost voorkomen dat ze onderaan de lijst terechtkomen."

## RODE DUIVELTJES

Op [www.eerlijkebankwijzer.nl](http://www.eerlijkebankwijzer.nl) kunnen klanten kijken hoe eerlijk 'hun bank' bankiert. Hoeveel lachende icoontjes? Hoeveel rode duiveltjes? De afgelopen vijf jaar is de site zo'n half miljoen keer bezocht! Ruim dertigduizend mensen hebben de 'overstapservice' van de bankwijzer aangevraagd. Met name de best scoorende banken (de ASN en Triodos) zijn de afgelopen jaren stormachtig gegroeid.

## BETERE CONTROLE

Op initiatief van de FNV heeft de Bankwijzer de afgelopen jaren diverse sectoren laten onderzoeken waar arbeidsrechten vaak worden geschonden, zoals de scheepssloperijen en de

textielsector. Het bleek dat Nederlandse banken wereldwijd in bedrijven investeren die in deze sectoren een kwalijke rol spelen. Onder meer de Rabobank en de ING hebben naar aanleiding van het onderzoek laten weten dat ze scherper zullen toezien op financieringen in de scheepsbouw en -sloop. Ook wat betreft de textielsector hebben banken betere controle aangekondigd van bedrijven waarin geïnvesteerd wordt.

Transparantie is een voortdurend aandachtspunt, vult Lucia van Westerlaak, beleidsadviseur van de FNV, aan. "Voor klanten is het vaak onmogelijk om te zien waar banken hun spaargeld in beleggen. Banken houden dat liefst geheim. Langzaam komt er nu meer openheid."

## INTERNATIONAAL

Inmiddels is er ook een eerlijke *verzekeringswijzer*. Een eerlijke *pensioenwijzer* is in ontwikkeling. "Het moet leiden naar een algemene eerlijke *geldwijzer*," zegt Van Westerlaak. Het succes van de Eerlijke Bankwijzer heeft internationaal tot navolging geleid. Er zijn inmiddels soortgelijke initiatieven ontwikkeld in Japan, België, Frankrijk, Indonesië, Zweden en Brazilië.



# INTERNATIONAAL MAATSCHAPPELIJK VERANTWOORD ONDERNEMEN TOT DIEP IN DE TEXTIELKETEN

Het is wrang, maar er was een ramp nodig om de textielsector open te breken. Meer dan 1000 mensen kwamen om het leven toen, op 24 april 2013, de textielfabriek Rana Plaza in Bangladesh instortte. Meerdere malen was al gewaarschuwd dat het pand onveilig was. Maar in Bangladesh hoeven fabrikanten zich nauwelijks te bekommeren om veiligheid, arbeidsrechten of milieu.

## REEKS WERKGROEPEN

Sinds die fatale dag merkt Jacob Plat, bestuurder bij FNV, dat internationaal maatschappelijk verantwoord ondernemen (IMVO) hoog op de agenda staat in de textielsector. "Vroeger was de portefeuille 'IMVO' beperkt van omvang. Ik reisde jaarlijks een aantal keer naar Brussel om de zaken af te stemmen met de internationale sectorbond IndustriALL. Tegenwoordig zit ik in een hele reeks werkgroepen: over veiligheid, over leefbaar loon, over Corporate Social Responsibility. Bedrijven willen niet langer geassocieerd worden met onmenselijke arbeidsomstandigheden."

## TRANSPARANTIE

De FNV onderhandelaar overlegt met de branche-organisaties in de kledingsector (Modint, Inretail en VGT) over een convenant dat moet leiden tot een duurzame textielsector. Dat is goed nieuws. Toch gaan de onderhandelingen niet van een leien dakje, ervaart Plat. Met name de kwestie van transparantie staat voortdurend op de agenda. Welke materialen komen waar vandaan? Wat wordt waar gemaakt? En wie verdient wat? De textielketen is ondoorzichtig. Achter moderne fabrieken waar

alles prima in orde lijkt, schuilt vaak een wirwar aan sweatshops waar de rechten van werknemers weinig voorstellen. Westerse modemerken zijn nauwelijks bereid inzicht te verschaffen over wat er zich diep in de keten afspeelt. Plat: "Ze zeggen dat dit concurrentiegevoelige informatie is, maar daar geloof ik niks van. Ik geloof eerder dat ze het zelf ook niet weten. En dat is wel gênant."

## PUBLICITEIT

Het belangrijkste wapen van Plat in de onderhandelingen is de publiciteit. "Toen bekend werd dat Cool Cat ruzie had met minister Ploumen omdat het bedrijf een MVO-afspraken niet had ondertekend werd dat breed uitgemeten in de kranten. Nog geen week later stond de handtekening van Cool Cat onder de afspraken!"

Maar uiteindelijk gaat het natuurlijk om het resultaat: papier is geduldig. Daarom hamert Plat, tot ergernis van zijn gesprekspartners, stevast op de juridische afdwingbaarheid van afspraken. "Als een bedrijf de afspraken aan de laars lapt, dan moet dat gevolgen hebben. Voor vrijblijvendheid is het te laat!"

*Jacob Plat (links) op werkbezoek in Bangladesh*



# OVER HET WERK VAN MONDIAAL FNV

## PROJECTEN

Mondiaal FNV is onderdeel van Nederlands grootste werknemersorganisatie, de FNV.

Mondiaal FNV geeft directe steun aan democratische vakbonden en aanverwante organisaties in Afrika, Azië, Latijns-Amerika, Midden- en

Oost-Europa en het Midden-Oosten in de vorm van een financiële bijdrage aan projecten. Mondiaal FNV sluit aan bij initiatieven en projecten van de internationale vakbondsorganisaties, zoals de International Trade Union Confederation of de Global Union Federations (de internationaal georganiseerde sectorale bonden) en financiert projecten van individuele vakbonden en arbeidsgo's. Jaarlijks steunt Mondiaal FNV tussen de 150 en 200 projecten.

## FINANCIËLE MIDDELEN

De financiële middelen hiervoor komen voor het grootste deel van het ministerie van Buitenlandse Zaken in het kader van het Vakbondsmedefinancieringsprogramma.

Daarnaast ontvangt Mondiaal FNV financiële bijdragen van de FNV-bonden. Een aantal FNV-bonden heeft een eigen solidariteitsfonds. Deze fondsen worden door Mondiaal FNV beheerd.

## LOBBY & CAMPAGNES

Mondiaal FNV geeft collega's in ontwikkelingslanden een stem in Nederland. Door voorlichting te geven, acties te organiseren en te lobbyen in Den Haag. Mondiaal FNV is onder meer actief in de campagne 'Stop Kinderarbeid. School, de beste werkplaats', in de Fair Wear

Foundation, de Eerlijke Bankwijzer en Initiatief Duurzame Handel (IDH). De vrijwilligers van de Werkgroep Mondiaal FNV Noord zorgen in het noorden des lands voor verspreiding van Mondiaal FNV-materiaal en -acties.

## SAMENWERKING MET FNV-BONDEN

Ook de bij de FNV aangesloten vakbonden zijn betrokken bij het solidariteitswerk van de FNV. FNV Bondgenoten, Abvakabo FNV, FNV Bouw, en de Algemene Onderwijsbond (AOB) zijn in hun sector actief in de ondersteuning van collega's in ontwikkelings- en transitielanden. Door solidariteitsafspraken te maken met bedrijven, waarbij een bedrag gereserveerd wordt voor een vakbondsproject in een ontwikkelingsland, onderhandelen de bonden ook collectief voor collega's wereldwijd. En hierbij werken ze nauw samen met Mondiaal FNV.

## EERLIJKE GROEI VIA DECENT WORK DOOR VAKBEWEGING

Mondiaal FNV staat voor een eerlijke, rechtvaardige en duurzame verdeling van inkomen en groei. Een van de manieren dit te bereiken is om te stimuleren dat alle werkende mensen decent work - fatsoenlijk werk - hebben. In het kort: decent work levert een eerlijk inkomen op en veiligheid en gezondheid op de werkplaats, het geeft sociale bescherming, en vrijheid aan mensen om zich te organiseren en te participeren in sociale dialoog. Decent work omvat mensenrechten en sociale rechten, allen internationaal vastgelegd.

De (internationale) vakbeweging, met al haar leden op de werkvloer, is als geen andere organisatie in staat om op verschillende niveaus aan decent work te werken: op landelijk niveau (wetgeving), internationaal niveau (framework agreements met multinationals) als op de werkvloer (cao's). Mondiaal FNV stelt vakbonden in ontwikkelingslanden in staat om dat in hun land en in hun context te doen. Vakbonden zijn vaak een van de weinige ledenorganisaties, ze zijn onderdeel van een sociale beweging en kunnen partner zijn in een sociale dialoog.

Het programma van Mondiaal FNV in 2013 - 2016 bestaat uit drie onderdelen:

## STRONGER UNIONS - BETTER WORK - BETTER LIFE

Vakbonden en arbeids-ngo's hebben een waarneembare bijdrage geleverd aan een meer eerlijke verdeling van inkomen en welvaart, met decent work, gelijke rechten en de zekerheid om in eigen levensonderhoud te kunnen voorzien voor iedereen. Dit programma wordt uitgevoerd in negen landen: Ghana, Zimbabwe, Zuid-Afrika, Bangladesh, China (wordt afgebouwd), India (wordt afgebouwd), Indonesië, Colombia, Peru en in een aantal landen in Oost-Afrika: Kenia, Rwanda, Tanzania, Oeganda, Burundi.

## GLOBAL DECENT WORK PROGRAMME

De focus in dit programma is decent work en vaste banen bij bedrijven en organisaties in de private en publieke sectoren.

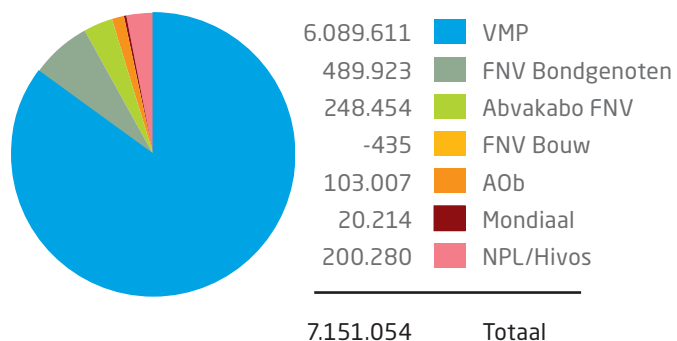
Dit programma wordt uitgevoerd in landen die op de PSD-landenlijst van het ministerie van Buitenlandse Zaken staan.

## UNION2UNION

In dit onderdeel linkt Mondiaal FNV FNV-bonden in Nederland aan vakbonden in partnerlanden via kennisuitwisseling, solidariteitscampagnes en lobby over onderwerpen als leefbaar loon, capaciteitsontwikkeling van de vakbond, decent work, informele economie en gelijke kansen en rechten voor mannen en vrouwen. Er wordt gekeken naar overeenkomsten op de vakbondsagenda aan beide kanten.

# FEITEN EN CIJFERS

## TOTAAL BESTEDINGEN VAN PROJECTGELDEN PER FONDS



## BESTEDINGEN VMP-PROJECTGELDEN IN PROGRAMMALANDEN

	Progr 1	progr 2	Totaal
Bangladesh	424.328	43.327	467.655
China	196.382	406	196.788
Colombia	901.657	67.871	969.528
India	422.809	54.468	477.277
Indonesia	677.467	18.677	696.144
Ghana	370.315	38.653	408.968
Peru	723.286	49.271	772.557
Zimbabwe	332.493	56.128	388.621
Zuid-Afrika	531.555	34.770	566.325
Ethiopie	19.426	6.700	26.126
Kenia	100.216	22.853	123.069
Uganda	98.954	16.933	115.887
Tanzania	97.354	13.963	111.317
Rwanda	107.000	1.732	108.732
Burundi	26.767	24.977	51.744

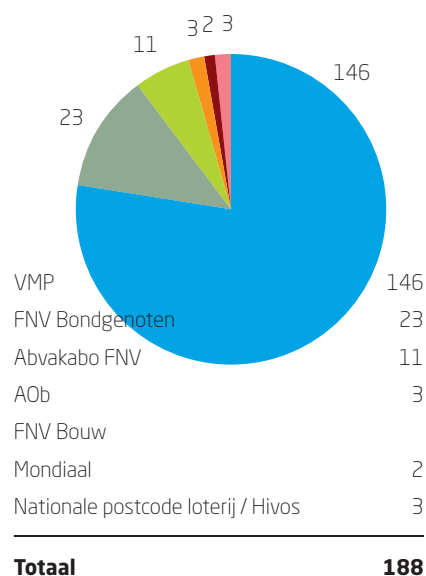
**Totaal 5.030.009 450.729 5.480.738**

Van de VMP-projectgelden is 90% in de programmalanden besteed

## BESTEDINGEN OVERIGE PROJECTGELDEN IN PROGRAMMALANDEN

FNV Bondg.	Abvakabo FNV	FNV Bouw	AOb	Mondiaal	NPL/Hivos*	Totaal	
				9.954		<b>24.330</b>	Bangladesh
24.330						<b>0</b>	China
		-435				<b>-435</b>	Colombia
32.720	33.188			5.206		<b>71.114</b>	India
9.091	20.000					<b>29.091</b>	Indonesia
					79.550	<b>79.550</b>	Ghana
14.200	47.830					<b>62.030</b>	Peru
-1.847						<b>-1.847</b>	Zimbabwe
						<b>7.470</b>	Zuid-Afrika
1.000	6.470					<b>7.470</b>	Ethiopie
1.000					4.925	<b>5.925</b>	Kenia
42.291						<b>42.291</b>	Uganda
1.000						<b>1.000</b>	Tanzania
1.000						<b>1.000</b>	Rwanda
						<b>1.000</b>	Burundi
<b>124.784</b>	<b>107.488</b>	<b>-435</b>	<b>0</b>	<b>15.161</b>	<b>84.475</b>	<b>321.519</b>	

## AANTALLEN PROJECTEN PER FONDS WAAR BETALINGEN OP ZIJN GEDAAN



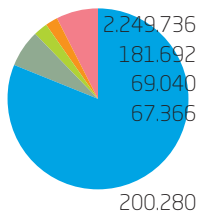
## VERDELING PER REGIO

### Verdeling per regio

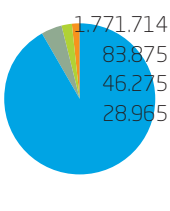
VMP  
FNV Bondgenoten  
Abvakabo FNV  
AOb  
FNV Bouw  
Mondiaal  
NPL/Hivos

**Totaal**

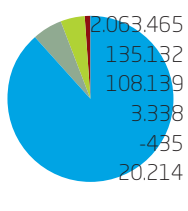
### Afrika



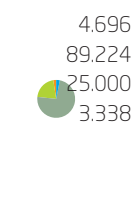
### Latijns-Amerika



### Azië



### Oost-Europa



### Totaal

6.089.611  
489.923  
248.454  
103.007  
-435  
20.214  
200.280

**7.151.055**



# DE VISIE VAN MONDIAAL FNV

Een wereld die mensen- en arbeidsrechten beschermt en respecteert en deze rechten in geval van schending herstelt, door een effectieve, sociale dialoog tussen sociale partners en/of staten en instituten, waardoor een meer rechtvaardige en eerlijke verdeling van welvaart en inkomen gewaarborgd wordt.

# MISSIE MONDIAAL FNV

Mondiaal FNV draagt bij aan economische groei waarvan iedereen profiteert en die leidt tot een eerlijker verdeling van inkomsten en welvaart. Mondiaal FNV doet dat door democratische, representatieve en onafhankelijke vakbonden en arbeidsorganisaties in staat te stellen om gewoon goed werk en bestaanszekerheid voor iedereen te bevorderen.

## COLOFON

Mondiaal FNV  
Postbus 8456  
1005 AL Amsterdam  
T 020 581 64 87  
F 020 581 63 41  
E [fnavmondiaal@vc.fnv.nl](mailto:fnavmondiaal@vc.fnv.nl)  
I [www.fnavmondiaal.nl](http://www.fnavmondiaal.nl)  
[twitter.com/FNVMondiaal](https://twitter.com/FNVMondiaal)

Bankrekeningnummer  
FNV Solidariteitsfonds  
IBAN: NL87INGB 0000 136000  
Mondiaal FNV heeft de ANBI-status

Uitgever: Stichting FNV Pers  
Productie: Mondiaal FNV  
Redactie: Marjan Brunner

Teksten: Roeland Muskens en Ellen Lammers, Wereld in Woorden  
Fotografie: Cover en binnenkant cover: Astrid van Unen / p. 4:  
APVVU / p. 5: Astrid Kaag / p. 8: Reinier Asscheman / Pag. 9:  
Astrid van Unen / p. 10: Hanne van der Woude / p. 11, Corbis /  
Hollandse Hoogte / p.14: Paule France Ndessomin / Pag. 15:  
screenshot bbc-world / p. 18: Corbis / Hollandse Hoogte/ p. 19  
links: SNTT / p. 19 rechts: Corbis / Hollandse Hoogte / p. 20 en  
21: Astrid van Unen / p. 25: Astrid van Unen  
Vormgeving: Roelant Meijer, Tegenwind Grafisch Ontwerpburo  
Druk: Drukkerij Mostert & van Onderen! Leiden  
Amsterdam, april 2015



# **BIED BESCHERMING**

## **WORD DONATEUR VAN MONDIAAL FNV**

**Kijk op [www.mondiaalfnv.nl](http://www.mondiaalfnv.nl)**  
**of vraag de folder aan via [fvmmondiaal@vc.fnv.nl](mailto:fmvmondiaal@vc.fnv.nl)**  
**Bankrekeningnummer: NL87INGB 0000 136000**

Mondiaal FNV heeft de ANBI-status

